

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๘/๒๕๕๕

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคน สิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัท หรือไม่

ประธานวุฒิสภายื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา (นายวิจิต พูลลาภ กับคณะ รวมสามสิบสองคน) ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓มายังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคน สิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๖ และมาตรา ๒๐๘ ประกอบมาตรา ๒๑๖ (๖)

สรุปข้อเท็จจริง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง ได้ความว่า นายวิจิต พูลลาภ สมาชิกวุฒิสภา และคณะ รวมสามสิบสองคน ซึ่งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ขอให้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ วรรคสอง เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภา เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาและวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีชุด นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ (๖) เพราะได้กระทำการอันต้องห้าม ตามมาตรา ๒๐๘ โดยได้ “ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน” ในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี คือ

๑. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นกรรมการบริษัท ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด

๒. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการบริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด บริษัท เอ.โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด และบริษัท รังสิตน้ำผลไม้ จำกัด

๓. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นกรรมการบริษัท พี.เอส.ดี.เอ็น. จำกัด และบริษัท เคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัด

๔. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการบริษัท
พริสมา อินโฟ จำกัด

๕. นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง เป็นกรรมการบริษัท
พินัยประสิทธิ์ จำกัด

๖. หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นหุ้นส่วน
ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม เป็นกรรมการ บริษัท งามดูพลี จำกัด และบริษัท พันธุ์ทิพย์
พาร์ค จำกัด

๗. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นกรรมการบริษัท
อิมโพลีคส์ จำกัด และบริษัท โรแอล โฮลดิ้งส์ จำกัด

๘. นายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นกรรมการบริษัท
โมบาย เทล จำกัด และบริษัท สุพีเรีย ออดิโอ จำกัด

๙. นายวัฒนา อัสวเหม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วน
จำกัด พลังงานไทย

๑๐. นายรัศมี ดันตีสุนทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นหุ้นส่วนห้างหุ้นส่วนจำกัด
ปิ่นชำนานู

ศาลรัฐธรรมนูญได้ประชุมพิจารณาเรื่องนี้ ๑๔ ครั้ง ให้โอกาสผู้ร้องและผู้ถูกร้องแถลงหรือชี้แจง
ก่อนการวินิจฉัย และได้ออกนั่งพิจารณาในวันที่ ๒๕ และ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๔ เพื่อรับฟังคำแถลง
ของผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง คำเบิกความของพยาน การซักถามและการซักค้านพยาน รวมทั้งให้หน่วยราชการ
บริษัท และห้างหุ้นส่วนที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงและจัดส่งเอกสารหลักฐาน เพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

๑. กรณีนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ

๑.๑ นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓
ชี้แจงว่า

๑.๑.๑ บริษัท ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด จดทะเบียนจัดตั้ง เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม
๒๕๓๓ มีทุนจดทะเบียน ๑ ล้านบาท แบ่งออกเป็น ๑,๐๐๐ หุ้น มีกรรมการ ๕ คน โดยผู้ถูกร้อง
เป็นกรรมการร่วมด้วยและถือหุ้น ๑๕๐ หุ้น นับแต่จดทะเบียนจัดตั้งจนถึงปัจจุบันบริษัทไม่ได้ประกอบ
กิจการใดๆ ทั้งไม่เคยขอเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ไม่ได้จดทะเบียนเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ไม่เคย
เรียกประชุมกรรมการ ไม่เคยเรียกประชุมผู้ถือหุ้น ไม่ได้จัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย ไม่เคยส่งบัญชีงบดุล
ต่อกระทรวงพาณิชย์ และไม่เคยติดต่อกับกระทรวงพาณิชย์หรือพาณิชย์จังหวัดไม่ว่าในเรื่องใดๆ

๑.๑.๒ ตั้งแต่จดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด บริษัทไม่เคยติดต่อกับผู้ถือหุ้นในฐานะผู้ถือหุ้นหรือกรรมการแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นการบอกกล่าวเกี่ยวกับกิจกรรมของบริษัท การเรียกประชุม การแบ่งเงินปันผล หรือการใด ๆ และไม่เคยขอให้ผู้ถือหุ้นลงนาม เข้าร่วมประชุมหรือทำนิติกรรมใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งไม่มีการเรียกให้ชำระค่าหุ้นหรือออกไปรับรองหุ้นแต่อย่างใดทั้งสิ้น เมื่อประมาณต้นปี ๒๕๓๕ ผู้ถือหุ้นเคยพบนายภูเมธ ด้านพัฒนาภูมิ ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงชื่อผูกพันบริษัทได้แจ้งว่า ไม่มีประโยชน์ที่บริษัทจะดำเนินกิจการต่อไป เพราะผู้ถือหุ้นและกรรมการแยกย้ายกันไป งานที่คิดว่า จะทำร่วมกัน ก็ไม่มีผู้ใดใส่ใจอีกต่อไป จึงขอให้เลิกบริษัท นายภูเมธ ด้านพัฒนาภูมิ ก็เห็นด้วย และรับปากว่า จะไปดำเนินการดังกล่าว ในเวลาต่อมาเคยมีผู้แจ้งให้ผู้ถือหุ้นทราบว่า ได้เลิกบริษัทเรียบร้อยแล้ว แต่ไม่มีการส่งคืนทรัพย์สินหรือเงินค่าหุ้นใด ๆ เพราะไม่เคยมีการชำระมาก่อน จึงเป็นเหตุให้ผู้ถือหุ้นเข้าใจโดยสุจริตว่าบริษัทได้เลิกการประกอบกิจการแล้ว ผู้ถือหุ้นก็พ้นจากภาระที่ปวงที่เกี่ยวกับบริษัทดังกล่าว

๑.๑.๓ ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ บัญญัติว่า รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งใดในบริษัทที่ดำเนินธุรกิจ โดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกันมิได้ มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันและปิดกั้นมิให้นักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ของรัฐมนตรีแสวงหาผลประโยชน์ในบริษัทเอกชนที่ตนเข้าไปมีส่วนได้เสียหรือดำรงตำแหน่งในบริษัทดังกล่าว ซึ่งน่าจะเป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจอยู่ มิได้หมายความรวมถึงบริษัทที่มีได้ประกอบธุรกิจ หรือไม่มีการดำเนินกิจการใด ๆ ซึ่งถือว่า เป็นบริษัทร้างรอนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพิกถอนตามกฎหมายเท่านั้น ดังกรณีของบริษัท ศิรินครการการท่องเที่ยว จำกัด ซึ่งรอการเพิกถอนหรือชี้ชื่อออกจากทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๔๖

๑.๒ ศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ถึงบริษัท ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด ให้ชี้แจงและจัดส่งเอกสารเกี่ยวกับการลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถือหุ้น ให้จัดส่งรายงานการประชุมกรรมการบริษัทที่มีการพิจารณาเรื่องการลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถือหุ้น และให้จัดส่งรายงานการประชุมสามัญประจำปีของผู้ถือหุ้นบริษัท ปี ๒๕๕๒ ภายในวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยส่งถึงบ้านเลขที่ ๑๕๕/๑ ถนนศรีธรรมราช ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ ๘๐๐๐๐ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานบริษัทตามที่ได้จดทะเบียนไว้กับนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏว่า ที่ทำการไปรษณีย์นครศรีธรรมราชส่งคืนผู้ฝาก โดยแจ้งเหตุขัดข้องที่นำจ่ายผู้รับไม่ได้ว่า “ไม่มีผู้รับตามเจ้าหน้าที่”

๑.๓ กรมสรรพากรมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผลการตรวจสอบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลปี ๒๕๕๐ ถึงปี ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ว่า ไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ภ.ง.ด. ๕๐ และ ภ.ง.ด. ๕๑ ของบริษัท ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด ในช่วงเวลาดังกล่าว

๑.๔ สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราชมีหนังสือลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผลการตรวจสอบเกี่ยวกับบริษัท ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด ในช่วงเวลาดังแต่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีจนถึงวันที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภา ดังนี้

๑.๔.๑ ในช่วงระหว่างวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ถึงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ ตามเอกสารทางทะเบียน ปรากฏว่า มีชื่อผู้ถูกร้องเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าว

๑.๔.๒ ในช่วงระหว่างวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ถึงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ ไม่มีที่ทำการของบริษัทตั้งอยู่ในอาคารเลขที่ ๑๕๕/๑ ถนนศรีธรรมราช ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช อันเป็นสถานที่ซึ่งระบุในทะเบียนว่า เป็นที่ตั้งสำนักงานของบริษัท รวมทั้งไม่มีพนักงานปฏิบัติงานประจำ

๑.๔.๓ จากการตรวจสอบเอกสารทางทะเบียน ปรากฏว่า บริษัทไม่เคยส่งงบการเงินประจำต่อสำนักงานทะเบียน ฯ จึงไม่ทราบว่า มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นทุกระยะเวลาสิบสองเดือนตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่

๑.๔.๔ บริษัท ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด ไม่ได้จดทะเบียนเลิก และนายทะเบียนไม่ได้ขีดชื่อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้าง

๒. กรณีนายอาทิตย์ อุไรรัตน์

๒.๑ นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ชี้แจงว่า

๒.๑.๑ ผู้ถูกร้องเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทต่างๆ รวมสิบสามบริษัท ต่อมาเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ทำหนังสือถึงประธานกรรมการบริษัทต่างๆ ทั้งสิบสามบริษัท ขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการที่ดำรงอยู่ในแต่ละบริษัท ตั้งแต่วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ต่อมาบริษัทต่างๆ ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้องต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร รวมสิบบริษัท จึงไม่มีชื่อผู้ถูกร้องเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวอีกต่อไป คงมีเพียงสามบริษัทที่ยังไม่ได้มีการดำเนินการ คือ (๑) บริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด (๒) บริษัท เอ.โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด และ (๓) บริษัท รังสิตน้ำผลไม้ จำกัด เนื่องจาก

เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการของทั้งสามบริษัทยังไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากกรรมการของผู้ถูกร้อง ต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องเข้าใจว่ามีการดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากกรรมการของผู้ถูกร้อง ต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร แล้ว

๒.๑.๒ ผู้ถูกร้องเห็นว่า การทำหนังสือขอลาออกจากกรรมการเป็นกรรมการบริษัท ทั้งสิบสามบริษัท แล้ว ย่อมมีผลตามกฎหมายทันทีเมื่อหนังสือขอลาออกดังกล่าวถึงประธานกรรมการบริษัท ประกอบกับการดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากกรรมการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้องในบริษัทดังกล่าว ต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครนั้น เป็นหน้าที่โดยตรงของบริษัทที่จะต้องไปดำเนินการ เมื่อผู้ถูกร้องทำหนังสือขอลาออกจากกรรมการเป็นกรรมการของบริษัทพร้อมกันในวันเดียวกัน ย่อมรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ จึงไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกข้อกล่าวหาของผู้ร้อง

๒.๑.๓ ในกรณีบริษัท เอ.โอ.เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด มีหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งออกให้ ณ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๓ ระบุว่ากรรมการบริษัทมีหนึ่งคน คือ นางบุญนำ อุไรรัตน์ และกรณีบริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด มีหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งออกให้ ณ วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ ระบุว่ากรรมการบริษัทมีสองคน คือ นายประสิทธิ์ อุไรรัตน์ และนายอภิวัฒน์ อุไรรัตน์ โดยกรรมการซึ่งลงชื่อผูกพันบริษัทได้ คือ นายอภิวัฒน์ อุไรรัตน์

๒.๒ นางบุญนำ อุไรรัตน์ ประธานกรรมการบริษัท เอ.โอ.เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องของบริษัท เพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ รวมสามรายการ คือ (๑) หนังสือขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท เอ.โอ.เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด ของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ (๒) รายงานการประชุมกรรมการ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๒ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบการลาออกจากกรรมการของผู้ถูกร้อง และเห็นชอบการโอนหุ้นของผู้ถูกร้อง จำนวน ๑๕,๗๐๐ หุ้นให้แก่บุคคลอื่นทั้งหมด และ (๓) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นประจำปี ๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๓ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้ผู้ถูกร้องลาออกจากกรรมการเป็นกรรมการบริษัทตามความประสงค์ รวมทั้งรับทราบการโอนหุ้นของผู้ถูกร้อง จำนวน ๑๕,๗๐๐ หุ้น

๒.๓ นายประสิทธิ์ อุไรรัตน์ ประธานกรรมการบริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องของบริษัท เพื่อประกอบ

การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ รวมสามรายการ คือ (๑) หนังสือขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด ของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒ (๒) รายงานการประชุมคณะกรรมการบริษัท ครั้งที่ ๑/๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ผู้ถูกร้องลาออกได้ตามประสงค์ กับทั้งมีมติให้โอนหุ้นของผู้ถูกร้องให้แก่บุคคลอื่น ๑๗,๕๐๐ หุ้น คงเหลือเพียง ๒,๕๐๐ หุ้น และ (๓) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นประจำปี ๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๓ ซึ่งที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์เห็นชอบให้ผู้ถูกร้องลาออกได้ตามประสงค์ รวมทั้งโอนหุ้น ๑๗,๕๐๐ หุ้น ให้แก่บุคคลอื่น และคงเหลือไว้เพียง ๒,๕๐๐ หุ้น

๒.๔ ศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงบริษัท รังสิตน้ำผลไม้ จำกัด ให้จัดส่งเอกสารเกี่ยวกับการลาออกจากกรรมการของผู้ถูกร้องเพื่อประกอบการพิจารณาของศาล ภายในวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ได้แก่ (๑) หนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง (๒) รายงานการประชุมกรรมการบริษัท ที่มีการพิจารณาเรื่องของผู้ถูกร้อง และ (๓) รายงานการประชุมสามัญประจำปีผู้ถือหุ้นของบริษัท ปี ๒๕๔๒ โดยส่งถึงบ้านเลขที่ ๓/๒๗๕ หมู่ที่ ๑ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐ อันเป็นที่ตั้งของสำนักงาน ตามที่ได้จดทะเบียนไว้กับนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร มีผู้รับหนังสือดังกล่าวเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๓ ปรากฏตามหลักฐานใบตอบรับของไปรษณีย์ที่ส่งคืนศาล แต่ก็ไม่ปรากฏว่า บริษัทได้จัดส่งเอกสารใดๆ ให้กับศาลภายในเวลาที่กำหนด

๒.๕ ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๔ ซึ่งแจ้งเพิ่มเติมกรณีบริษัท รังสิตน้ำผลไม้ จำกัด ว่า

๒.๕.๑ เมื่อประมาณปี ๒๕๓๒ - ๒๕๓๓ ชาวสวนส้มรังสิต ซึ่งเป็นแหล่งปลูกส้มมากที่สุดในประเทศไทย ประสบปัญหาาราคาส้มตกต่ำ (ราคาในขณะนั้นกิโลกรัมละ ๓ - ๕ บาท) ชาวสวนส้มจึงรวมตัวกันเพื่อจะจัดตั้งโรงงานน้ำผลไม้ขึ้น เพื่อการส่งออกและจำหน่ายภายในประเทศ โดยเชิญผู้ถูกร้องเป็นประธาน ผู้ถูกร้องตอบตกลง และมอบหมายให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท รวมทั้งขอรับการสนับสนุนด้านการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน หากได้รับการสนับสนุนก็จะดำเนินการต่อไป โดยเชิญผู้สนใจจากญี่ปุ่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา มาร่วมลงทุน ต่อมาได้รับแจ้งจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนว่า ไม่สามารถให้การส่งเสริมในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีได้ พื้นที่ที่ใกล้ที่สุดที่จะได้รับการส่งเสริมได้ คือ จังหวัดสระบุรี แต่ก็ไกลจากแหล่งปลูกส้ม และผิดวัตถุประสงค์ของผู้ริเริ่มโครงการที่ต้องการสร้างโรงงานในจังหวัดปทุมธานี

๒.๕.๒ ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนั้นเอง เกิดน้ำท่วมหนักในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี สวนส้มได้รับความเสียหายเกือบแสนไร่ ผลผลิตลดลง ราคาส้มจึงสูงขึ้นถึงกิโลกรัมละ ๑๕ - ๒๐ บาท ชาวสวนส้มจึงไม่มีความเดือดร้อนในเรื่องราคาอีกต่อไปอีกทั้งมีผลทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นจนเกินจะลงทุนได้ในขณะนั้น ประกอบกับบริษัทไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ผู้ริเริ่มโครงการเห็นว่า ไม่ควรดำเนินงานจัดตั้งโรงงานน้ำผลไม้ต่อไป จึงตกลงเลิกกิจการที่เตรียมไว้ทั้งหมด

๒.๕.๓ ผู้ถูกร้องมอบหมายให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการจดทะเบียนเลิกบริษัทแล้ว เพิ่งมาทราบในภายหลังว่า ผู้ได้รับมอบหมายมิได้ดำเนินการให้เป็นที่ยอมรับ และเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ก็หาไม่พบ แต่ก็ได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท และมอบหมายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการแล้ว

๒.๖ กรมสรรพากรมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ แจ้งผลการตรวจสอบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ปี ๒๕๔๐ ถึงปี ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่า ไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ภ.ง.ด. ๕๐ และ ภ.ง.ด. ๕๑ บริษัท รังสิตน้ำผลไม้ จำกัด ในช่วงเวลาดังกล่าว

๓. กรณีนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ

๓.๑ นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ชี้แจงว่า

๓.๑.๑ เคยเป็นกรรมการของบริษัท พี.เอส.ดี.เอ็น. จำกัด และบริษัท เคนซังคอนสตรัคชั่น จำกัด ตั้งแต่ประมาณปี ๒๕๓๐ และ ๒๕๓๓ ตามลำดับ แต่ได้ยื่นหนังสือลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ ถึงคณะกรรมการของบริษัทดังกล่าว ขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท ตั้งแต่วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ เนื่องจากได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ในคณะรัฐมนตรีที่มีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี

๓.๑.๒ หลังจากยื่นหนังสือขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัททั้งสองแล้ว ก็ไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการบริษัท ไม่เคยเข้าไปบริหารหรือจัดการในกิจการบริษัท ไม่เคยเข้าร่วมประชุม ออกคำสั่ง หรือกระทำการอันเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจของบริษัททั้งสองในฐานะกรรมการบริษัท การที่ผู้ถูกร้องยื่นหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสองแล้ว แม้ว่าการกระทำผู้มีอำนาจของบริษัทจะละเลยมิได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัทก็ตาม ผู้ถูกร้องเห็นว่าพันธานภาพจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสองตามกฎหมายแล้ว นับแต่วันที่แสดงเจตนาและยื่นหนังสือขอลาออกเป็นต้นไป

๓.๑.๓ เมื่อปรากฏเป็นข่าวทางสื่อมวลชน ได้ตรวจสอบเอกสารทางทะเบียนที่กระทรวงพาณิชย์ พบว่า บริษัททั้งสองยังไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการ ตามหนังสือลาออกของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องจึงมีหนังสือถึงกรรมการผู้จัดการบริษัททั้งสอง ขอให้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการ ปรากฏว่า บริษัท พี.เอส.ดี.เอ็น. จำกัด และบริษัท เคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัด จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการ โดยถอนชื่อผู้ถูกร้องออกจากรายการชื่อกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๒ และวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ตามลำดับ

๓.๑.๔ เนื่องจากได้มีพระราชกฤษฎีกายกเลิกตำแหน่งผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ มีผลทำให้คณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๕ (๒) ดังนั้น ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลง ด้วยเหตุนี้คำร้องของสมาชิกวุฒิสภาที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องได้สิ้นสุดลงแล้วนั้น จึงไม่มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอีกต่อไป เพราะความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงแล้ว จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยยกคำร้องดังกล่าว

๓.๒ นายประพจน์ รักษารมณ กรรมการผู้จัดการบริษัท พี.เอส.ดี.เอ็น. จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทตั้งแต่ปี ๒๕๓๓ แต่หาต้นฉบับเอกสารการลาออกไม่พบ เนื่องจากได้รับมานานกว่าสิบปี ไม่ทราบว่าจะเก็บไว้ที่ไหน อย่างไร ประกอบกับมีการย้ายสำนักงาน และเอกสารของบริษัทมีจำนวนมาก อย่างไรก็ตามบริษัทยืนยันว่า ผู้ถูกร้องได้ลาออกจากบริษัทแล้วตั้งแต่ปี ๒๕๓๓ และผู้ถูกร้องไม่เคยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการประกอบกิจการของบริษัท และเป็นความผิดพลาดของบริษัท ที่ไม่ได้ไปดำเนินการยื่นจดทะเบียนต่อกระทรวงพาณิชย์ให้เสร็จสิ้นในขณะนั้น ส่วนเอกสารรายงานการประชุมคณะกรรมการและรายงานการประชุมประจำปีผู้ถือหุ้นของบริษัท บริษัทไม่มีเพราะบริษัทไม่เคยเรียกประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเรื่องและผู้ถูกร้องลาออก ไม่เคยเรียกประชุมสามัญผู้ถือหุ้นประจำปี เนื่องจากบริษัทมีขนาดเล็ก จึงจัดทำเอกสารเท่าที่จำเป็นเกี่ยวกับทางธุรกิจ

ต่อมา บริษัท พี.เอส.ดี.เอ็น. จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๔ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ได้ตรวจสอบและค้นหาต้นฉบับหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้องที่ยื่นไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๓๓ อย่างละเอียดแล้วไม่พบ คาดว่าคงสูญหายในช่วงที่บริษัทเคยแบ่งพื้นที่บางส่วนให้บริษัทอื่นเช่าช่วง จึงได้แจ้งความลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจนครบาลสามเสน เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๔ และยืนยันว่า ผู้ถูกร้องลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ เมื่อบริษัทได้รับหนังสือขอลาออกของผู้ถูกร้อง นายประพจน์ รักษารมณ ในฐานะ

กรรมการผู้จัดการของบริษัทได้ลงชื่อรับทราบการลาออกในวันเดียวกันนั้น รวมทั้งบริษัทได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการของบริษัทโดยถอนชื่อผู้ถูกร้องออกจากรายชื่อกรรมการบริษัทต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๓

๓.๓ นายเคนโซ่ ยามาโมโต้ กรรมการผู้จัดการบริษัท เคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท ตั้งแต่วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ โดยบริษัทได้รับทราบการลาออกแล้ว แต่ไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการให้แล้วเสร็จตั้งแต่ขณะนั้น เพราะกรรมการผู้จัดการเป็นชาวต่างชาติไม่ทราบกฎ ระเบียบ และวิธีจัดการบริษัทในประเทศไทยมากนัก อย่างไรก็ตาม เมื่อได้รับแจ้งจากผู้ถูกร้องอีกครั้งหนึ่งเมื่อประมาณเดือนตุลาคม ๒๕๔๓ บริษัทได้ดำเนินการจดทะเบียนลาออกของผู้ถูกร้องที่กระทรวงพาณิชย์เรียบร้อยแล้ว ส่วนต้นฉบับหนังสือลาออกของผู้ถูกร้องยังค้นหาไม่พบ จึงขอเวลาอีกสามสัปดาห์ เพื่อการค้นหา สำหรับรายงานการประชุมกรรมการบริษัทที่มีการพิจารณาเรื่องของผู้ถูกร้องขอลาออกจากกรรมการบริษัท และรายงานการประชุมประจำปีผู้ถือหุ้นของบริษัทนั้น บริษัทไม่ได้จัดทำ เพราะบริษัทไม่เคยจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าว และไม่เคยจัดให้มีการประชุมสามัญประจำปีผู้ถือหุ้นเลย นอกจากกรณีที่เป็นต้องใช้เอกสารรายงานการประชุมเพื่อประกอบเรื่องงานทางธุรกิจ

ต่อมา บริษัท เคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๔ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ได้ตรวจสอบและพบต้นฉบับหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้อง ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ แล้ว เก็บรวบรวมอยู่ในชุดเอกสารเก่าของบริษัทจึงจัดส่งต้นฉบับหนังสือดังกล่าวมาเพื่อประกอบการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ โดยยืนยันว่าเป็นต้นฉบับเอกสารที่บริษัทได้รับไว้ในวันที่ที่ระบุในหนังสือนั้น และได้จัดเก็บไว้ที่บริษัทจริง นอกจากนี้ นายเคนโซ่ ยามาโมโต้ ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทแจ้งด้วยว่า ยังจำได้และยืนยันว่า เป็นผู้รับหนังสือลาออกไว้ โดยลงชื่อรับทราบในสำเนาหนังสือขอลาออก และส่งคืนสำเนาหนังสือนั้นให้แก่ผู้ถูกร้องเป็นหลักฐานด้วย เพียงแต่หลังจากนั้นไม่ได้ดำเนินการอย่างใดอีกจนกระทั่งเมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๓ ได้รับหนังสือแจ้งจากผู้ถูกร้องให้ดำเนินการจดทะเบียนกรรมการลาออกให้ถูกต้องตามหนังสือขอลาออก บริษัทจึงไปจดทะเบียนเป็นที่เรียบร้อย เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ และแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ

๓.๔ ในคราวศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อรับฟังคำแถลงของคู่กรณีเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องแถลงโดยส่งเอกสารต่อศาลยืนยันข้อเท็จจริงตามที่ชี้แจงแล้วและเพิ่มเติมด้วยว่า เมื่อประมาณเดือนสิงหาคม ๒๕๓๓ เมื่อทราบว่า จะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี

ช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ในสมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินการตรวจสอบบริษัททั้งหลายที่มีชื่อตนเองเป็นผู้ถือหุ้น เป็นกรรมการ หรือเกี่ยวข้อง พบว่า นอกจากบริษัททั้งสองดังกล่าวตามคำร้องของผู้ร้องแล้ว ยังมีบริษัท พาสุข ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด บริษัท มีสุข จำกัด บริษัท จรัสเกียรติศักดิ์ จำกัด และ บริษัท พสุพุช จำกัด ซึ่งผู้ถูกร้องได้ทำหนังสือขอลาออกต่อบริษัทดังกล่าว และบริษัทเหล่านั้นดำเนินการจดทะเบียนโอนชื่อผู้ถูกร้องออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว

ในขณะเดียวกัน นายประพจน์ รักรามณัฏ กรรมการผู้จัดการบริษัท พี. เอส. ดี. เอ็น. จำกัด และนายเคนโซ่ ยามาโมโต้ กรรมการผู้จัดการบริษัท เคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัด ส่งคำแถลงประกอบการสืบพยานต่อศาล และเบิกความยืนยัน ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากการบริหารบริษัททั้งสองแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ และพยานทั้งสองได้ลงชื่อรับทราบการลาออกแล้ว รวมทั้งยืนยันว่าผู้ถูกร้องไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ หรือการประกอบธุรกิจของบริษัทอีกแต่ประการใด

๔. กรณีคุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์

๔.๑ คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งแจ้งว่า

๔.๑.๑ บริษัท พริสมา อินโฟ จำกัด จดทะเบียนจัดตั้ง เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๓๗ มีสำนักงานตั้งอยู่เลขที่ ๔/๑๕ ซอยเย็นอากาศ ๑ ถนนนางลิ้นจี่ แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร โดยเพื่อนรุ่นน้องที่สำเร็จการศึกษาจากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกันก่อตั้งขึ้น และแต่งตั้งให้ผู้ถูกร้องเป็นกรรมการด้วยคนหนึ่ง ร่วมกับกรรมการอีก ๕ คน คือนางปนัดดา เลิศล้ำอำไพ นางสาวศันสนีย์ โกสิย นายปรีดี ขวัญงาม นางจะรวย จันท์ทอง และนางสาวพาฝัน สุกวานิช อย่างไรก็ตาม นับแต่ตั้งบริษัทเป็นต้นมา บริษัทไม่เคยดำเนินธุรกิจใดๆ เลย ต่อมาประมาณปี ๒๕๓๕ ผู้ถูกร้องได้แจ้งด้วยวาจาต่อกรรมการบริษัทสองคน คือนางปนัดดา เลิศล้ำอำไพ และนางสาวพาฝัน สุกวานิช ว่า ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท และโอนหุ้นให้แก่นางสาวพาฝัน สุกวานิช แล้ว จึงไม่ขอเกี่ยวข้องกับบริษัทอีกเพราะไม่มีความรู้เกี่ยวกับธุรกิจ ต่อมา กรรมการบริษัทอีก ๕ คน ตกลงกันว่าจะจดทะเบียนเลิกบริษัท เพราะเห็นว่า ไม่มีการจ้างพนักงาน ไม่มีทรัพย์สินใดๆ และบริษัทไม่มีรายได้ ปี ๒๕๔๐ ก่อนเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องได้โทรศัพท์สอบถามนางสาวพาฝัน สุกวานิช ว่า จัดการเรื่องการลาออกจากการบริหารบริษัทของผู้ถูกร้องเรียบร้อย หรือไม่ ได้รับแจ้งว่าบริษัทได้เลิกไปนานแล้ว ผู้ถูกร้องจึงเข้าใจและเชื่อโดยสุจริตว่า

บริษัทเลิกไปแล้ว ประกอบกับก่อนหน้านี้ เมื่อปลายปี ๒๕๓๕ ผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อกรรมการบริษัทสองคนแล้ว ถือว่า มีผลนับแต่ผู้รับการแสดงเจตนาทราบ การแสดงเจตนาดังกล่าวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๘ หลังจากนั้น ผู้ถูกร้องไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับบริษัทอีก และนับแต่ก่อตั้งบริษัทจนถึงปัจจุบัน ผู้ถูกร้องไม่เคยได้รับผลประโยชน์ ไม่เคยได้รับเงินปันผลหรือค่าตอบแทนจากบริษัท เนื่องจากบริษัทไม่ได้ประกอบกิจการ และไม่มีรายได้

๔.๑.๒ ผู้ถูกร้องเข้าใจว่า การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ บัญญัติว่า รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกันมิได้ นั้น มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันมิให้นักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี อาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ของ รัฐมนตรีเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์หรือเข้าไปเพื่อเอื้อประโยชน์ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเอกชน ที่ผู้ถูกร้องเข้าไปมีส่วนได้เสีย หรือเข้าไปดำรงตำแหน่ง ซึ่งต้องเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ประกอบ กิจการหรือดำเนินธุรกิจ มิได้หมายความรวมถึงห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจหรือไม่มี การดำเนินกิจการใดๆ ดังเช่น บริษัท พริสมา อินโฟ จำกัด

๔.๑.๓ อย่างไรก็ตาม เมื่อปรากฏว่า บริษัทดังกล่าวยังมีอยู่ แม้จะอยู่ระหว่างการขอเลิกบริษัทให้ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ถูกร้องได้ยื่นหนังสือลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ถึงกรรมการบริษัท พริสมา อินโฟ จำกัด แจ้งยืนยันการลาออกที่เคยแจ้งด้วยวาจากับกรรมการบริษัท สองคน เมื่อปลายปี ๒๕๓๕

๔.๒ ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ ซึ่งแจ้งเพิ่มเติมว่าโอนหุ้นทั้งหมด ให้แก่ นางสาวพาฝัน สุกวานิช เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๓๕ แล้ว ส่วนบริษัท พริสมา อินโฟ จำกัด ได้จดทะเบียนเลิกบริษัท โดยมติของที่ประชุมกรรมการ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๕ และได้มีการชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีของบริษัท คือ นางสาวพาฝัน สุกวานิช จนในที่สุดนายทะเบียนได้ออก หนังสือรับรองการเลิกบริษัท เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๔.๓ ศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ถึงบริษัท พริสมา อินโฟ จำกัด ให้จัดส่งเอกสารหลักฐานการลาออกจากการของผู้ถูกร้อง รายงานการประชุมกรรมการ บริษัทที่มีการพิจารณาเรื่องของผู้ถูกร้อง และรายงานการประชุมสามัญประจำปีผู้ถือหุ้นของบริษัท ปี ๒๕๕๐ ถึงปี ๒๕๕๒ ภายในวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยส่งที่บ้านเลขที่ ๔/๑๕ ซอยเย็นอากาศ ๑ ถนนนางลิ้นจี่ แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงาน บริษัทตามที่ได้จดทะเบียนไว้ ปรากฏว่า พลจ. ยานนาวา ส่งคืนผู้ฝาก โดยแจ้งเหตุขัดข้องที่นำจ่าย ผู้รับไม่ได้ ว่า “ไม่มีผู้รับตามเจ้าหน้าที่”

๔.๔ กรมสรรพากรมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผลการตรวจสอบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลปี ๒๕๔๐ ถึงปี ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่า พบแบบ ภ.ง.ด. ๕๑ ของบริษัท พิริสมา อินโฟ จำกัด เฉพาะในปี ๒๕๔๐ ส่วนปี ๒๕๔๑ และปี ๒๕๔๒ ไม่พบ ส่วนแบบ ภ.ง.ด. ๕๐ ไม่พบทั้งในปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๔๑ และปี ๒๕๔๒

๕. กรณีนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล

๕.๑ นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ชี้แจงว่า

๕.๑.๑ บริษัท พันธุ์ประสิทธิ์ จำกัด จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๒๔ ตั้งอยู่เลขที่ ๒๕ หมู่ที่ ๑ ถนนราษฎร์บูรณะ แขวงราษฎร์บูรณะ เขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร ด้านหน้าติดถนนราษฎร์บูรณะ ด้านหลังติดแม่น้ำเจ้าพระยา ดำเนินกิจการนำเข้าซุงจากประเทศอินโดนีเซีย เข้ามาเลื่อยแปรรูปจำหน่ายในประเทศไทย เมื่อรัฐบาลอินโดนีเซียมีกฎหมายห้ามส่งไม้ซุงออกนอกประเทศ บริษัทต้องหาไม้จากภายในประเทศเพื่อป้อนโรงเลื่อย และดำเนินการขาดทุนตลอดมาจนหมดทุนในปี ๒๕๒๓ และเลิกกิจการในที่สุด เมื่อปี ๒๕๒๘ หลังจากนั้นไม่ได้ดำเนินการใดๆ ปัจจุบันไม่มีผู้บริหาร ไม่มีทรัพย์สิน ไม่มีสำนักงานให้ติดต่อได้ คณะกรรมการและผู้ถือหุ้นเคยมีมติร่วมกันให้เลิกกิจการ ตั้งแต่ปี ๒๕๒๘ ผู้ถูกร้องจึงเข้าใจว่า จดทะเบียนเลิกบริษัทไปแล้ว หรือมีขณะนั้นถูกนายทะเบียนจำหน่ายเป็นบริษัทร้างไปนานแล้ว ไม่ทราบว่า ยังมีทะเบียนบริษัทตกค้างอยู่จนบัดนี้

๕.๑.๒ เมื่อบริษัท พันธุ์ประสิทธิ์ จำกัด หยุดดำเนินการทั้งหมด และตกลงเลิกกิจการในปี ๒๕๒๘ ได้มอบหมายให้นายอุเทน วรกุลชัย กรรมการผู้จัดการไปดำเนินการเลิกบริษัท แต่ต่อมานายอุเทน วรกุลชัย ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๖ ส่วนกรรมการอื่นๆ ได้แก่ นายวิบูลย์ โมทนิยชาติ และนายแสงชัย แซ่เจี๋ย ได้ย้ายถิ่นที่อยู่ไปหลายปีแล้ว ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า ก่อนถึงแก่กรรม นายอุเทน วรกุลชัย ไม่ได้ไปดำเนินการเลิกบริษัท ใดๆก็ตาม บริษัทนี้ไม่มีแล้ว โรงเลื่อยและสำนักงานของบริษัทถูกรื้อถอนไปหมดสิ้นแล้ว สถานที่เคยเป็นที่ตั้งบริษัทดังกล่าว ปัจจุบันประกอบกิจการอยู่ต่อเรือ ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องไม่เคยเกี่ยวข้องกับบริษัทอีกหลังจากปี ๒๕๒๘ เป็นต้นมา

๕.๑.๓ มีข้อสังเกตตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ออกให้ ณ วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๓ เป็นหมายเหตุขอควรทราบ ว่า “นิติบุคคลนี้ขาดส่งงบการเงินปี ๒๕๕๒” ซึ่งแท้จริงไม่ได้ส่งงบการเงินตั้งแต่ปี ๒๕๒๘ ติดต่อกันจนถึงปี ๒๕๕๒ และขอควรทราบยังระบุต่อไปอีกว่า “หนังสือติดต่อของกองบัญชีธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า ตามที่ตั้งที่ได้จดทะเบียนไว้ ปรากฏว่า ไปรษณีย์ส่งคืน”

๕.๒ ผู้ถูกร้องแถลงต่อศาล และอ้างตนเองเป็นพยานในคราวศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำแถลงของคู่กรณี เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๔ ยืนยันตามคำชี้แจงเดิม และแถลงเพิ่มเติมว่า สรรพบัญชี สรรพเอกสาร ที่อยู่ในการดูแลของนายอุเทน วรกุลชัย จนกระทั่งบัดนี้ไม่สามารถตามหาได้อีก เพราะทายาทนายอุเทน วรกุลชัย ไม่เคยรู้เรื่องกิจการของพ่อ ที่ยังมีชื่อผู้ถูกร้องค้างอยู่ในทะเบียน ก็เพราะด้วยความไม่ทราบ และไม่ได้รับเจตนาจากที่จะคงชื่อไว้ในบริษัทเพื่อประโยชน์ใดๆ แก่บริษัทหรือแก่ผู้ถูกร้อง ไม่มีเจตนาใดๆ ที่จะหลีกเลี่ยงกระทำการที่ผิดกฎหมาย ถ้าเจ้าหน้าที่กรมทะเบียนการค้าจะรับรอง ยืนยันได้ว่า บริษัทนี้ไม่มีการส่งมอบงบดุลตั้งแต่ปี ๒๕๒๘ ไม่เคยมีการเคลื่อนไหวทางบัญชีหรือทางเอกสารใดๆ กับทางราชการติดต่อมาจนกระทั่งถึงบัดนี้ การติดต่อกับทางบริษัทหรือโรงเลื่อยก็ดี ในทางเอกสารก็ดี ในทางราชการก็ดี ไม่สามารถติดต่อได้ เพราะบริษัทนี้ไม่มีสถานที่ประกอบการ ไม่มีกิจการ ไม่มีตัวตนอยู่แล้ว เหมือนกับที่ผู้ถูกร้องติดต่อไม่ได้ในขณะนี้ ผู้ถูกร้องไม่คิดใจสืบพยานใดๆ ต่อไป

๕.๓ กรมสรรพากรมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญแจ้งผลการตรวจสอบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ปี ๒๕๕๐ ถึงปี ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ถูกผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ว่า ไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ภ.ง.ด. ๕๐ และ ภ.ง.ด. ๕๑ ของบริษัท พินัยประสิทธิ์ จำกัด ในช่วงเวลาดังกล่าว

๖. กรณีหม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร

๖.๑ หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ถูกร้อง มีหนังสือ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ชี้แจงว่า

๖.๑.๑ ห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม จดทะเบียนเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒ มีเงินลงทุน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท มีพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมมาภินันท์ เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด ลงหุ้นด้วยเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท และผู้ถูกร้องเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดและดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้าง ฯ ลงหุ้นด้วยเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมาปี ๒๕๓๔ ห้าง ฯ ได้เพิ่มเงินลงทุนเป็น ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมมาภินันท์ ลดเงินลงทุนลงเหลือ ๑๐,๐๐๐ บาท ผู้ถูกร้องรับโอนเงินลงทุน ๕๐,๐๐๐ บาท และเพิ่มเงินลงทุนอีก ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒,๕๕๐,๐๐๐ บาท ต่อมาวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้าง ฯ กับพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมมาภินันท์ ผู้เป็นหุ้นส่วน เพื่อเข้ารับตำแหน่งทางการเมือง ขณะนั้นห้าง ฯ ได้หยุดประกอบกิจการแล้ว และในที่สุดหม่อมราชวงศ์วีโรส บริพัตร ตกลงเข้ามาเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดและดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้าง ฯ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม หยุดประกอบกิจการตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ มียอดขาดทุนสะสมถึงปี ๒๕๔๒ เป็นเงิน ๕๔๒,๔๖๒.๘๘ บาท ผู้ถูกร้องได้ลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้าง ฯ ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และไม่เคยได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ หรือผลกำไรจากห้าง ฯ เลย

๖.๑.๒ บริษัท งามดูพลี จำกัด จดทะเบียนเมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๒๑ มีทุนจดทะเบียน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท แบ่งเป็น ๑๐,๐๐๐ หุ้น มูลค่าหุ้นละ ๑๐๐ บาท ต่อมาวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๓๔ บริษัทได้เพิ่มทุนจดทะเบียนเป็น ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยผู้ถูกร้องและนายวีรพิชย์ สารกิจปรีชา ได้นำเงินมาช่วยลงทุนให้แก่บริษัทเพื่อช่วยเหลือนายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ จึงได้เข้าดำรงตำแหน่งกรรมการของบริษัท ต่อมา บริษัทมีปัญหาด้านการเงินเป็นอย่างมาก มีผลการประกอบการขาดทุน ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ เนื่องจากความไม่โปร่งใสในการบริหารงานของนายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ ทำให้นายวีรพิชย์ สารกิจปรีชา ลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท ในปี ๒๕๓๖ ส่วนผู้ถูกร้อง ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทกับนายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ กรรมการผู้จัดการ เมื่อต้นปี ๒๕๓๘ ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่บริษัทได้หยุดประกอบกิจการแล้ว ต่อมาวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๔๐ นายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ ได้ขายอาคารที่ทำการของบริษัทเลขที่ ๓๒๑/๓๘ ถนนนางลิ้นจี่ แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ให้แก่บุคคลภายนอก และบุคคลภายนอกผู้ซื้อได้ใช้อาคารดังกล่าวเป็นสถานที่ประกอบการค้าซัก อบ รีด เสื้อผ้า มีชื่อร้านว่า “ร็อย เฮาส์ ซัก อบ รีด”

เมื่อมีการตรวจสอบผู้ถูกร้อง กรณีดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท งามดูพลี จำกัด ผู้ถูกร้องพบว่า หลังจากผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท งามดูพลี จำกัด ในปี ๒๕๓๘ ซึ่งเป็นช่วงที่บริษัทหยุดประกอบกิจการแล้ว นายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ ได้เดินทางไปทำงานและพักอาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดมาจนถึงปัจจุบันโดยนายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ ไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนการออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง รวมทั้งการขอจดทะเบียนเลิกบริษัท งามดูพลี จำกัด ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท งามดูพลี จำกัด แล้วรวมทั้งบริษัทได้ปิดกิจการไปแล้ว ตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ ก่อนที่ผู้ถูกร้องตัดสินใจทำงานด้านการเมืองย่อมหมายถึงการสิ้นสุดอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งกรรมการบริษัท งามดูพลี จำกัด ด้วย

๖.๑.๓ บริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด จดทะเบียนเมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๓๒ มีทุนจดทะเบียนเริ่มแรก ๕๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมาปี ๒๕๓๔ ได้เพิ่มทุนจดทะเบียนเป็น ๓๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท มูลนิธิจุมภฏ - พันธุ์ทิพย์ ในฐานะผู้ให้บริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด เช่าที่ดินเพื่อทำโครงการ เป็นผู้ถือหุ้นร้อยละ ๑๐ ของทุนจดทะเบียน ในปี ๒๕๓๕ ผู้ถูกร้องและนายเอนก

ศรีชีวะชาติ ในฐานะประธานกรรมการและเหรัญญิก ของมูลนิธิจุมภฏ - พันธุ์ทิพย์ ได้รับเกียรติจาก บริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ให้เข้าเป็นกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๓๕ รวมกรรมการ ทั้งสิ้นห้าคน ตามข้อบังคับของบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด กรรมการจะต้องออกจากตำแหน่ง โดยจำนวนหนึ่งในสาม เมื่อมีการประชุมสามัญครั้งแรกในทุกๆ ปี ต่อไป โดยกรรมการผู้ออกไปนั้น อาจได้รับเลือกเข้ารับตำแหน่งอีกได้

การมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ตามที่มีการร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ นั้น ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า นับตั้งแต่ครบวาระและลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท เมื่อปี ๒๕๓๗ บริษัทไม่เคยติดต่อให้ผู้ถูกร้องและนายเอนก ศรีชีวะชาติ เข้าร่วมประชุมกรรมการบริษัทอีกเลย รวมทั้ง ไม่มีการแจ้งให้ทราบถึงการแต่งตั้งผู้ถูกร้องและนายเอนก ศรีชีวะชาติ กลับเข้าเป็นกรรมการบริษัทอีก แต่อย่างไร จึงถือว่า ผู้ถูกร้องและนายเอนก ศรีชีวะชาติ หมดวาระการดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ แล้ว

๖.๑.๔ ตามเอกสารประกอบคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง นายจตุรงค์ เตชะกำพุ และ นายยุคล ภรมนตรี ในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า การดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ของผู้ถูกร้องและนายเอนก ศรีชีวะชาติ ได้ครบวาระไปแล้ว ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ และบริษัทได้ให้เกียรติเลือกบุคคลทั้งสองกลับเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัททุกครั้งที่ครบวาระ แต่บริษัท ไม่ได้ติดต่อแจ้งให้บุคคลทั้งสองทราบตั้งแต่เมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่งในปี ๒๕๓๗ และบริษัท ไม่ได้ติดต่อให้บุคคลทั้งสองเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริษัทอีกเลย จนกระทั่งปัจจุบัน เนื่องจาก เห็นว่า บุคคลทั้งสองมีภารกิจหน้าที่ต้องรับผิดชอบมาก ส่วนบุคคลทั้งสองก็ได้ติดต่อหรือกระทำการใดๆ กับบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ตั้งแต่ครบวาระการออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท ในปี ๒๕๓๗ เป็นต้นมา เช่นเดียวกัน

๖.๒ หม่อมราชวงศ์วิโรส บริพัตร ในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ รวมสามรายการ ได้แก่ (๑) หนังสือขอลาออกจาก ตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม ของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ (๒) รายงานการประชุมสามัญผู้เป็นหุ้นส่วน ประจำปี ๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ประจำปี ๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๔๑ และประจำปี ๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม

๒๕๕๒ และ (๓) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นเป็นหุ้นส่วน (ครั้งที่ ๑/๒๕๕๐) เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ผู้ถูกร้องลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้าง ฯ นับตั้งแต่วันที่อนุมัติเป็นต้นไป

๖.๓ นายบุคคล ภมรมนตรี ในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ รวมสามรายการ ประกอบด้วย (๑) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ครั้งที่ ๑/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๐ (๒) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นครั้งที่ ๑/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๑ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเป็นเอกฉันท์เลือกตั้งผู้ถูกร้อง และนายเอนก ศรีชีวะชาติ กรรมการที่ถึงกำหนดพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กลับเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทอีกครั้งหนึ่ง และ (๓) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นครั้งที่ ๑/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๒

๖.๔ ศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ถึงบริษัท งามดูพลี จำกัด ให้จัดส่งเอกสารหลักฐานการลาออกจากกรรมการของผู้ถูกร้อง รายงานการประชุมกรรมการของบริษัทที่มีการพิจารณาเรื่องของผู้ถูกร้อง และรายงานการประชุมสามัญประจำปีผู้ถือหุ้นของบริษัทปี ๒๕๕๐ ถึงปี ๒๕๕๒ ภายในวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยส่งถึงบ้านเลขที่ ๓๒๑/๓๘ ถนนนางลิ้นจี่ แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานบริษัทตามที่ได้จดทะเบียนไว้ปรากฏว่า ปณจ. ยานนาวา ส่งคืนผู้ฝาก โดยแจ้งเหตุขัดข้องที่นำจ่ายผู้รับไม่ได้ว่า “ย้ายไม่ทราบที่อยู่ใหม่”

๖.๕ ผู้ถูกร้องยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๔ ส่งเอกสารเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๖.๕.๑ สำเนาหนังสือแจ้งการโอนหุ้นของบริษัท งามดูพลี จำกัด ระหว่างผู้ถูกร้อง (ผู้โอน) กับนายวีรพิชย์ สารกิจปรีชา (ผู้รับโอน) ถึง นายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ กรรมการผู้จัดการ และถึงนายก้องกังวาน โปษยานนท์ กรรมการบริษัท งามดูพลี จำกัด ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งปรากฏว่า ไปรษณีย์ส่งคืนผู้ส่ง (หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร)

๖.๕.๒ สำเนาหนังสือของผู้ถูกร้อง ถึง นายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ กรรมการผู้จัดการบริษัท งามดูพลี จำกัด ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ เรื่อง ขอให้ดำเนินการแก้ไขทางทะเบียนบริษัท งามดูพลี จำกัด ซึ่งปรากฏว่า ไปรษณีย์ส่งคืนผู้ส่ง

๖.๕.๓ สำเนาหนังสือของนายวีรพิชย์ สารกิจปรีชา ถึงนายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ กรรมการผู้จัดการบริษัท งามดูพลี จำกัด ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ เรื่อง ขอให้จดทะเบียนผู้ถือหุ้นบริษัท งามดูพลี จำกัด ซึ่งปรากฏว่าไปรษณีย์ส่งคืนผู้ส่ง

๖.๕.๔ ตำนานหนังสือของนายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ ถึงประธานบริษัท สวรรค์นคร พร็อพเพอร์ตี้ส์ จำกัด ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๓๘ แจ้งขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ และกรรมการบริษัท สวรรค์นคร พร็อพเพอร์ตี้ส์ จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๓๘

๖.๕.๕ ตำนานคำขอจดทะเบียน แก้ไขเพิ่มเติมจำนวนกรรมการของบริษัท สวรรค์นคร พร็อพเพอร์ตี้ส์ จำกัด ลงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ กรณีให้นายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ ออกจากตำแหน่งกรรมการหนึ่งคน

๖.๕.๖ ตำนานบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นของบริษัท สวรรค์นคร พร็อพเพอร์ตี้ส์ จำกัด

๖.๖ ในคราวศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำแถลงของกลุ่มกรณีเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องอ้างส่งเอกสารต่อศาล ดังนี้

๖.๖.๑ หมาย ล ๑๔ เป็นเอกสารเกี่ยวกับบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ได้แก่ หนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร หนังสือบริคณห์สนธิ บัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น และรายงานการประชุมผู้ถือหุ้น

๖.๖.๒ หมาย ล ๑๕ เป็นเอกสารเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม ได้แก่ หนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร งบดุล รายงานการประชุมสามัญผู้เป็นหุ้นส่วน และสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติม

๖.๖.๓ หมาย ล ๑๖ เป็นเอกสารเกี่ยวกับบริษัท งามดูพลี จำกัด ได้แก่ หนังสือบริคณห์สนธิ บัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น งบดุล ข้อบังคับ หนังสือรับรอง หนังสือสัญญาขายที่ดิน คำร้อง (ของนายวีรพิชัย สารกิจปรีชา กับพวก) ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ขอให้ศาล (ศาลแพ่งกรุงเทพใต้) มีคำสั่งให้เลิกบริษัท งามดูพลี จำกัด เป็นคดีหมายเลขดำที่ ๑๑๘๓๒/๒๕๔๓ คำตั้งเรียกพยานเอกสารของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ ถึงนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร และหนังสือสำนักบริการข้อมูลธุรกิจ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๔ ส่งเอกสารงบการเงินให้ศาลแพ่งกรุงเทพใต้

๗. กรณีนายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์

๗.๑ นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ชี้แจงว่า

๗.๑.๑ เคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท อิมโพลีคซ์ จำกัด ตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ แล้วลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทดังกล่าว โดยมีหนังสือลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๔๐ ถึงประธานกรรมการบริษัทขอลาออกจากกรรมการบริษัท ตั้งแต่วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๔๐ แต่มิใช่เป็น

การลาออกเพื่อไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เพราะขณะนั้นพรรคการเมืองที่ผู้ถูกร้องสังกัดเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ต่อมา เมื่อมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ได้ส่งสำเนาหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่างๆ รวมถึงบริษัท อิมโพลีเค็กซ์ จำกัด ให้เลขาธิการคณะรัฐมนตรีทราบด้วย

๗.๑.๒ เคยดำรงตำแหน่งกรรมการในบริษัท โรแยล โฮลดีนึ่งส์ จำกัด ตั้งแต่ประมาณปี ๒๕๒๕ ต่อมาเมื่อมีหนังสือลงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ถึงประธานกรรมการบริษัทขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ตั้งแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ แต่มิใช่เป็นการขอลาออกเพื่อไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เพราะช่วงเวลาดังกล่าวห่างจากการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเกือบ ๑๐ เดือน ต่อมา เมื่อมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ได้ส่งสำเนาหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าว พร้อมทั้งการเป็นกรรมการบริษัทอื่นๆ ให้เลขาธิการคณะรัฐมนตรีทราบด้วย

๗.๑.๓ เมื่อปรากฏข่าวว่า ยังคงมีชื่อเป็นกรรมการในบริษัททั้งสองดังกล่าว ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๓ ถึงประธานกรรมการบริษัททั้งสองขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการแก้ไขทางทะเบียน ซึ่งได้รับการชี้แจงจากบริษัทว่า ได้รับหนังสือลาออกตั้งแต่วันที่ขึ้นแล้ว แต่เป็นความบกพร่องของบริษัทเองที่มีได้ดำเนินการแก้ไขทางทะเบียน อย่างไรก็ตามบริษัททั้งสองได้ดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขรายชื่อกรรมการถูกต้องแล้ว ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ออกให้ ณ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๗.๑.๔ การลาออกจากการเป็นกรรมการในบริษัททั้งสอง ในฐานะของกรรมการบริษัทผู้ถูกร้อง ได้ดำเนินการโดยสุจริตและเป็นไปอย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยบริษัททั้งสองได้ยึดถือการลาออกของผู้ถูกร้องให้มีผลบังคับตั้งแต่วันที่บริษัททั้งสองได้รับหนังสือขอลาออก ดังนั้น แม้จะยังคงมีชื่อของผู้ถูกร้องในเอกสารทางทะเบียนว่า เป็นกรรมการในบริษัททั้งสอง แต่ในความเป็นจริงผู้ถูกร้องไม่มีสถานะเป็นกรรมการในบริษัททั้งสองดังกล่าวแล้ว โดยผู้ถูกร้องไม่มีพันธะข้อผูกพัน หรือทำธุรกรรมใดๆ ในฐานะกรรมการกับบริษัททั้งสองอีกเลย

๗.๒ นางสาวศุภลักษณ์ อัมพุก กรรมการบริษัท อิมโพลีเค็กซ์ จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องของบริษัท เพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ คือ

๗.๒.๑ หนังสือแจ้งการขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๐

๓.๒.๒ รายงานการประชุมคณะกรรมการบริษัท ครั้งที่ ๑/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๐ ซึ่งที่ประชุมมีมติรับทราบ และอนุมัติการขอลาออกจากกรรมการของผู้ถูกร้อง และครั้งที่ ๒/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๓ ซึ่งที่ประชุมมีมติให้บริษัทดำเนินการแก้ไขทะเบียนที่กระทรวงพาณิชย์ให้ตรงตามความเป็นจริงโดยด่วน และให้นำเสนอพิจารณาในที่ประชุมผู้ถือหุ้น

๓.๒.๓ รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นของบริษัท ครั้งที่ ๑/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๐ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๑ และครั้งที่ ๑/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๒

๓.๒.๔ รายงานการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นของบริษัท ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๓ ซึ่งที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ดำเนินการแก้ไขทะเบียนเกี่ยวกับการขอลาออกจากกรรมการของผู้ถูกร้องต่อกระทรวงพาณิชย์ ให้ตรงตามความเป็นจริง

๓.๓ นางฤดีรัตน์ สังฆะทรัพย์ กรรมการบริษัท โรแอด โฮลดิ้งส์ จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องของบริษัทเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ คือ

๓.๓.๑ หนังสือแจ้งขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

๓.๓.๒ รายงานการประชุมกรรมการบริษัท ครั้งที่ ๑/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ซึ่งที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์รับทราบ และอนุมัติการลาออกของผู้ถูกร้อง และครั้งที่ ๓/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ ซึ่งที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ดำเนินการจดทะเบียนการขอลาออกจากกรรมการของผู้ถูกร้อง ต่อกรมทะเบียนการค้าโดยเร่งด่วน

๓.๓.๓ รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นบริษัท ประจำปี ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๐ (ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์รับรองการขอลาออกของผู้ถูกร้อง) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นบริษัทประจำปี ๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๑ และรายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นบริษัทประจำปี ๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๒

๘. กรณีนายไชยา สะสมทรัพย์

๘.๑ นายไชยา สะสมทรัพย์ ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ชี้แจงว่า

๘.๑.๑ ได้ยื่นหนังสือลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ ถึงกรรมการผู้จัดการบริษัท โบบาย เทล จำกัด ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ โดยให้เหตุผลว่า

มีธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้มีเวลาไม่เพียงพอ ขอให้บริษัทสรรหาบุคคลแทน คณะกรรมการบริษัท ในคราวประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๓๘ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ (มีกรรมการเข้าร่วมประชุมสามคน) มีมติเป็นเอกฉันท์ อนุมัติให้ผู้ถูกร้องลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทได้ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ เป็นต้นไป

๘.๑.๒ ได้ยื่นหนังสือลงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ถึงประธานกรรมการบริษัท สุพีเรีย ออดีโอ จำกัด ขอลาออกจากกรรมการบริษัทตั้งแต่วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๒ โดยให้เหตุผลว่า เข้ารับตำแหน่งทางการเมือง เพื่อรับใช้ประเทศชาติ คณะกรรมการบริษัทในคราวประชุม เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒ (มีกรรมการเข้าร่วมประชุมสามคน) มีมติรับทราบและเห็นชอบให้ผู้ถูกร้องลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทได้

๘.๑.๓ นับแต่ลาออกแล้ว ผู้ถูกร้องไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้อง หรือรู้เห็นกระทำการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริษัททั้งสอง แม้ปรากฏว่า บริษัทมิได้ดำเนินการแจ้งต่อทางราชการซึ่งไม่ใช่เรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ถูกร้อง อย่างไรก็ดี เมื่อมีกรณีการร้องนี้เกิดขึ้น ได้ติดต่อไปที่บริษัทและได้รับทราบจากบริษัทว่า ได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไปดำเนินการแจ้งต่อทางราชการเกี่ยวกับเรื่องการขอลาออกของผู้ถูกร้องแล้วแต่บริษัทมิได้ติดตาม ซึ่งถือได้ว่า บริษัทไม่ได้ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของผู้ถูกร้อง จึงขอให้ศาลพิจารณาคำฟ้องให้เป็นธรรมด้วย

๘.๒ นางวิลาวรรณ เถลิงศักดิ์ดาเดช กรรมการผู้จัดการบริษัท โมบาย เทล จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องของบริษัทเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ รวมสามรายการ คือ (๑) หนังสือแจ้งขอลาออกจากกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ (๒) รายงานการประชุมคณะกรรมการบริษัท ครั้งที่ ๑/๒๕๓๘ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ ซึ่งที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ อนุมัติให้ผู้ถูกร้องลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทได้ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ และ (๓) รายงานการประชุมสามัญประจำปีผู้ถือหุ้นบริษัท เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๓

๘.๓ นายประสิทธิ์ เสกสรรค์ กรรมการผู้จัดการบริษัท สุพีเรีย ออดีโอ จำกัด มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องของบริษัทเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ รวมสามรายการ คือ (๑) หนังสือแจ้งขอลาออกจากกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๒ (๒) รายงานการประชุมคณะกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ซึ่งที่ประชุมมีมติรับทราบและเห็นชอบให้ผู้ถูกร้องลาออกจากกรรมการบริษัท และ (๓) รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นประจำปี ๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒

๘.๔ ในคราวศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำแถลงของคู่กรณีเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๔

๘.๔.๑ ผู้ถูกร้องนำพยานสองปาก เข้าเบิกความต่อศาล คือ (๑) นางวิลาวรรณ เถลิงศักดิ์ดาเดช กรรมการผู้จัดการบริษัท โมบาย เทล จำกัด เบิกความรับรองเอกสารหนังสือขอลาออกจากกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง และรับรองรายงานการประชุมกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ (๒) นายวราศักดิ์ กมลโชติรส ประธานกรรมการบริษัท สุพีเรีย ออดิโอ จำกัด เบิกความรับรองเอกสารหนังสือขอลาออกจากกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้อง และรับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒

๘.๔.๒ ผู้ถูกร้องส่งเอกสารต่อศาล ซึ่งแจ้งเพิ่มเติมว่า บริษัท โมบาย เทล จำกัด เป็นบริษัทในเครือญาติพี่น้อง ได้ยืมชื่อผู้ถูกร้องเป็นกรรมการเพื่อประโยชน์ในการติดต่อขอกู้ยืมเงิน เพราะขณะนั้นบริษัทขาดสภาพคล่อง อีกทั้งกรรมการซึ่งลงชื่อผูกพันบริษัทได้ คือ นายเกษมศักดิ์ ไชยสุวรรณ ผู้ถูกร้องไม่มีส่วนร่วมและรู้เห็นการทำนิติกรรมใดๆ ของบริษัท รวมถึงการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ไม่เคยเข้าร่วมประชุมแต่อย่างใด บริษัทจะมีการประกอบกิจการหรือทำงานใดๆ หรือไม่นั้น ผู้ถูกร้องไม่มีส่วนได้เสีย ตลอดจนไม่มีการรับเงินปันผล หรือผลประโยชน์อื่นใดจากทางบริษัททั้งสิ้น เมื่อผู้ถูกร้องได้ทำหนังสือแจ้งต่อกรรมการผู้จัดการบริษัท โมบาย เทล จำกัด เพื่อขอลาออกจากกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ บริษัทได้ประชุมกันและมีมติเห็นชอบ หลังจากนั้น ผู้ถูกร้องถือว่า ได้สิ้นผลผูกพันตามกฎหมายแล้ว บริษัทต้องดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อผู้ถูกร้องออกจากทะเบียนต่อไป เพราะเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ผู้ถูกร้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องและรู้เห็น ตลอดจนไม่อยู่ในภาวะที่จะกระทำตัวเอง

สำหรับบริษัท สุพีเรีย ออดิโอ จำกัด ในการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น เมื่อวันที่ ๕ และวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ที่ประชุมมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมจำนวนกรรมการบริษัท โดยให้กรรมการออกจากตำแหน่งหนึ่งคน และเข้าใหม่หนึ่งคน มีการเสนอชื่อผู้ถูกร้องเข้าเป็นกรรมการบริษัท โดยผู้ถูกร้องถูกยืมชื่อโดยนายวราศักดิ์ กมลโชติรส เพื่อนสนิทกัน เพื่อประโยชน์ในการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์เท่านั้น เพราะขณะนั้นบริษัทขาดสภาพคล่อง ผู้ถูกร้องไม่มีส่วนร่วมรู้เห็นในการทำนิติกรรมใดๆ ของบริษัท อีกทั้งไม่มีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นในหนังสือบริคณห์สนธิ ไม่เคยเข้าร่วมประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ไม่ว่าจะบริษัทจะมีการประกอบกิจการหรือทำงานใดๆ ก็ไม่มีส่วนได้เสีย ตลอดจนรับเงินปันผล หรือผลประโยชน์อื่นใดของบริษัท ต่อมา เมื่อผู้ถูกร้องทำหนังสือแจ้งต่อประธานกรรมการบริษัท สุพีเรีย ออดิโอ จำกัด ขอลาออกจากกรรมการ ตั้งแต่วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๒ บริษัทประชุม

เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ และมีมติเห็นชอบ หลังจากนั้น ผู้ถูกร้องไม่ได้ติดต่อกับบริษัทอีก ส่วนการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการต่อกระทรวงพาณิชย์ เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๘.๕ สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัดนครปฐม มีหนังสือลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญแจ้งผลการตรวจสอบเกี่ยวกับบริษัท โมบาย เทล จำกัด ดังนี้

๘.๕.๑ ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท ระหว่างวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๓๐ ถึงวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๓ โดยบริษัทยื่นขอจดทะเบียนให้ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๓ และนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดนครปฐมได้รับจดทะเบียนให้ในวันเดียวกัน

๘.๕.๒ จากการตรวจสอบเอกสารงบการเงินที่บริษัทยื่นต่อสำนักงาน ปรากฏว่าในรอบปี ๒๕๔๒ บริษัทยังคงดำเนินกิจการ และมีการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นเพื่ออนุมัติงบดุลประจำปี บริษัทมีผู้ปฏิบัติงานประจำสองคน คือ กรรมการหนึ่งคน และพนักงานหนึ่งคน เป็นผู้ประสานงานและดำเนินธุรกิจ บริษัทดำเนินกิจการอยู่จนถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๓ จึงได้หยุดดำเนินการ แต่ยังไม่ได้ยื่นขอจดทะเบียนเลิกบริษัท ส่วนสำนักงานบริษัทได้ใช้บ้านเลขที่ ๑๒๗ ถนนเพชรเกษม ตำบลธรรมศาลา อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ เป็นที่ติดต่อธุรกิจ แต่ไม่ได้จดทะเบียนแก้ไขที่ตั้งสำนักงาน

๕. กรณีนายวัฒนา อัสวเหม

๕.๑ นายวัฒนา อัสวเหม ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งแจ้งว่า

๕.๑.๑ ห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย จดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๑๓ ผู้ถูกร้องเข้าถือหุ้นในปี ๒๕๑๔ โดยลงทุน ๒๐๐,๐๐๐ บาท และดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการ พอปี ๒๕๑๗ ได้ขอลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการ แต่ยังถือหุ้นประเภทจำกัดความรับผิดโดยมีจำนวนหุ้นคงเดิม ปี ๒๕๑๘ ได้โอนหุ้นในส่วนของผู้ถูกร้องทั้งหมดให้แก่นายสมพร อัสวเหม และลาออกจากความเป็นหุ้นส่วนของห้าง ฯ ปี ๒๕๑๕ กลับเข้าถือหุ้นในห้าง ฯ อีกครั้งหนึ่ง โดยรับโอนหุ้นจากนายสมบัติ อัสวเหม จำนวน ๕๕๐,๐๐๐ บาท และเข้าดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการห้าง ฯ ต่อมา ปลายปี ๒๕๒๓ ห้าง ฯ ประสบภาวะขาดทุน จึงปิดกิจการลง และมีได้ประกอบกิจการค้าหรือธุรกิจอื่นใดอีก และผู้ถูกร้องไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินการของห้าง ฯ อีก ในการประชุมผู้ถือหุ้นของห้าง ฯ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการ โดยโอนหุ้นทั้งหมดให้แก่ นายสุพจน์ เหลืองธรรมธาดา และ

ทำสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติมในวันดังกล่าวให้นายสุพจน์ ฯ เข้าเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบ และดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการห้าง ฯ โดยตกลงกันให้ นายสุพจน์ เหลืองธรรมธาดา ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ถูกต้อง โดยการตกลงดังกล่าวมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ แต่นายสุพจน์ ฯ ในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการ ไม่ได้นำสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติมไปจดทะเบียน

๕.๑.๒ เมื่อมีกรณีนี้เกิดขึ้น จึงได้มีการตรวจสอบ และแจ้งไปยังนายสุพจน์ ฯ เพื่อให้ดำเนินการ นายสุพจน์ ฯ ชี้แจงว่า ไม่มีบุคคลใดไปช่วยเหลือดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ที่จังหวัดพิษณุโลก ประกอบกับเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ จึงไม่ได้ดำเนินการของห้าง ฯ แล้วหลังล้มไม่ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงแก้ไขสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติมตามที่ได้รับมอบหมาย เพิ่งได้ดำเนินการเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท จังหวัดพิษณุโลก ได้รับจดทะเบียน ณ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๕.๒ ในคราวศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำแถลงของคู่กรณีเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องยื่นคำแถลงเป็นหนังสือ และนำสืบพยานสองปาก คือ นายสุพจน์ ฯ และ นายวิรัช ศรีอินทรสุทธิ โดยอ้างส่งคำให้การของพยานทั้งสองปากพร้อมกับขอส่งต้นฉบับสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติมของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ซึ่งทำขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ แล้วให้พยานทั้งสองปากเบิกความรับรองเอกสารคำให้การและสัญญาหุ้นส่วนดังกล่าว

๕.๒.๑ ผู้ถูกร้องแถลงยืนยันตามคำชี้แจงเดิมและเพิ่มเติมว่า เนื่องจากได้ลาออกและโอนหุ้นทั้งหมดให้กับนายสุพจน์ ฯ โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ แล้ว ก็เข้าใจว่าไม่มีสิทธิและหน้าที่ใดๆ ในการถือหุ้นหรือเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย อีกต่อไปสำหรับกิจการของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ซึ่งได้เปิดกิจการสถานีขายน้ำมันเชื้อเพลิงยี่ห้อสามทหาร ได้หยุดดำเนินกิจการตั้งแต่ปลายปี ๒๕๒๓ จนถึงปี ๒๕๓๕ ได้ทิ้งร้างหยุดกิจการมานานถึงสิบหกปี เมื่อผู้ถูกร้องได้ลาออกและโอนหุ้นให้แก่ นายสุพจน์ ฯ แล้ว นายสุพจน์ ฯ ก็ได้ดำเนินกิจการของห้างดังกล่าวแต่อย่างใด トラบจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ แม้จะมีชื่อผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนดังกล่าว ในขณะที่ยังไม่ได้มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงแก้ไขสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติมต่อนายทะเบียนก็ไม่อาจถือเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ห้าง ฯ ที่ทิ้งร้างเป็นเวลาถึงยี่สิบกว่าปีได้ การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องได้สิ้นสุดลงเฉพาะตัว จึงเป็นการรับฟังข้อเท็จจริงที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เพราะเป็นการดูจากเอกสารหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทดังที่ปรากฏในท้ายคำร้องเพียงฉบับเดียว โดยมิได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่

๕.๒.๒ นายสุพจน์ ฯ พยาน ให้การสรุปได้ว่า ประกอบอาชีพธุรกิจสถานบริการ เชื้อเพลิง ขายน้ำมันในจังหวัดภาคกลาง รู้จักกับผู้ถูกร้องเมื่อประมาณปี ๒๕๓๕ โดยผู้ถูกร้องแจ้งให้ทราบว่า ถ้าพยานจะเปิดกิจการค้าน้ำมันที่จังหวัดพิษณุโลก ก็จะโอนหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ซึ่งหยุดประกอบกิจการมาสิบห้าปีเศษแล้วให้ดำเนินการ โดยจะโอนหุ้นทั้งหมดที่ถืออยู่ให้โดยไม่เรียก้องค่าตอบแทนใดๆ และให้ไปพบกับนายวิรัช ศรีอินทรสุทธิ ทนายความเพื่อดำเนินการทางกฎหมายต่อไป ต่อมา ได้มีการประชุมผู้ถือหุ้นของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ที่บ้านของผู้ถูกร้องที่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ มีหุ้นส่วนมาประชุมรวมสี่คน ที่ประชุมมีมติให้โอนหุ้นของผู้ถูกร้อง นายสมพร อัสวเหม และนายสมบุรณ์ อัสวเหม ให้แก่พยาน และมีมติแต่งตั้งให้พยานเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้าง ฯ แทนผู้ถูกร้อง โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ที่มีการประชุมเป็นต้นไป และมอบให้พยานดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขให้เป็นไปตามมติที่ประชุมดังกล่าวต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดพิษณุโลก แต่เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ จึงไม่ได้ดำเนินการใดๆ ของห้างหุ้นส่วนดังกล่าวต่อ และหลงลืมไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงแก้ไขสัญญาตามที่ได้รับมอบหมาย ต่อมาประมาณเดือนตุลาคม ๒๕๔๓ เมื่อได้รับแจ้งจากนายวิรัช ฯ ด้วยวาจา จึงได้แจ้งสาเหตุที่ไม่ได้ดำเนินการดังกล่าวให้ผู้ถูกร้องทราบ และมอบอำนาจให้ทนายความไปดำเนินการจดทะเบียนแก้ไข จนเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อย

๕.๒.๓ นายวิรัช ฯ พยานให้การสรุปความได้ว่า ประกอบอาชีพทนายความทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากฎหมายของผู้ถูกร้อง เมื่อประมาณเดือนตุลาคม ๒๕๓๕ ได้รับมอบหมายจากผู้ถูกร้องให้ตรวจสอบว่า มีตำแหน่งและเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนใดบ้างหรือไม่ และพบว่าเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ประกอบกับเห็นว่าห้างหุ้นส่วนดังกล่าวมิได้ประกอบกิจการมานาน จึงได้ทำความเห็นเสนอให้จดทะเบียนเลิกห้างหรือโอนหุ้นให้บุคคลอื่น ผู้ถูกร้องเห็นด้วย และมอบหมายให้จัดเตรียมเอกสารและจัดการประชุมผู้เป็นหุ้นส่วนของห้าง ฯ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ มีหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย มาประชุมสี่คน หุ้นส่วนทั้งหมดตกลงให้โอนหุ้นของผู้ถูกร้อง ของนายสมพร อัสวเหม และนายสมบุรณ์ อัสวเหม ให้กับนายสุพจน์ ฯ โดยให้มีผลนับตั้งแต่วันที่ที่มีการประชุมเป็นต้นไป สำหรับการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงแก้ไขสัญญาหุ้นส่วน ที่ประชุมมอบหมายให้นายสุพจน์ ฯ เป็นผู้ดำเนินการ พยานจึงได้มอบเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้กับนายสุพจน์ ฯ และไม่ได้ติดตามเรื่องดังกล่าวอีก จนกระทั่งมีข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ ก็ได้รับมอบหมายให้ทำหนังสือแจ้งนายสุพจน์ ฯ ให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามสัญญาหุ้นส่วน นายสุพจน์ ฯ จึงได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเรียบร้อยแล้วมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๕

๕.๒.๔ ต้นฉบับของสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติม ของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ที่ผู้ถูกร้องส่งต่อศาล ระบุว่า สัญญาทำขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ มีสาระสำคัญว่า ให้ผู้ถูกร้อง ออกจากการเป็นหุ้นส่วน โดยโอนเงินลงหุ้น ๕๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายสุพจน์รวมทั้งให้หุ้นส่วนอีก ๒ คน คือ นายสมพร อัครเวม และนายสมบุรณ์ อัครเวม ออกจากการเป็นหุ้นส่วน และโอนเงินลงหุ้น ๓๕๐,๐๐๐ บาท และ ๑๕๐,๐๐๐ บาท ตามลำดับ ให้แก่นายสุพจน์ ๑ และให้รับนายสุพจน์ ๑ เข้าเป็น หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด โดยรับโอนเงินลงหุ้นจากผู้เป็นหุ้นส่วนเดิมสามคนรวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๐๕๐,๐๐๐ บาท และให้ตั้งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ โดยมอบให้นายสุพจน์ ๑ นำข้อความที่แก้ไข เปลี่ยนแปลงไปจดทะเบียนต่อไป โดยข้อตกลงที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมนี้ให้มีผลใช้บังคับได้ตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ท้ายสัญญามีลายมือชื่อผู้ถูกร้อง นางพรพิมล บารมี นายสมพร อัครเวม นายสมบุรณ์ อัครเวม และนายสุพจน์ เหลืองธรรมชาติ รวมห้าคน รวมทั้งมีคำรับรองลายมือชื่อ ของนายวิรัช ศรีอินทรสุทธิ และนายชัยญา อาจฤทธิ์ เป็นผู้รับรองในฐานะพยาน

๕.๓ สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัดพิษณุโลก มีหนังสือลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผลการตรวจสอบห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ในช่วงระหว่างวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ถึงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรี จนถึงวันที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภา ว่า

๕.๓.๑ ในช่วงเวลาดังกล่าว ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วน จำกัด พลังงานไทย โดยลงหุ้นด้วยเงิน ๕๕๐,๐๐๐ บาท

๕.๓.๒ ในช่วงเวลาดังกล่าวห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ไม่ได้ประกอบการ ไม่มีอาคารที่ทำการตั้งอยู่ตามสถานที่ที่จดทะเบียน ไม่มีพนักงานปฏิบัติงาน ไม่ทราบว่ามีการประชุมใหญ่ ผู้ถือหุ้นตามปกติหรือไม่ และไม่มีการจดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วน

๕.๔ กรมสรรพากรมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผลการตรวจสอบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ถึงปี ๒๕๔๒ ซึ่งเป็น ช่วงเวลาที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ว่าไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ภ.ง.ด. ๕๐ และ ภ.ง.ด. ๕๑ ของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ในปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๔๑ และปี ๒๕๔๒

๑๐. กรณีนายรักษ์ ดันติสุนทร

๑๐.๑ นายรักษ์ ดันติสุนทร ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ชี้แจงว่า

๑๐.๑.๑ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชำนานู จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๑๑ ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดตาก สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ ๑๘/๒๔ ถนนตากสิน ซอย ๕ ตำบลระแหง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีหุ้นส่วนสามคน คือ (๑) นายจรัสศักดิ์ ลิ่มทรงพรต (๒) นางงามพิศ สุวรรณรักษ์ และ (๓) นายรักษ์ ดันติสุนทร โดยมีนายจรัสศักดิ์ ลิ่มทรงพรต เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ มีวัตถุประสงค์ในการค้าอาวูรป็น กระสุนป็น ฯ หลังจากได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วน จำกัด แล้ว ได้ดำเนินการขอใบอนุญาตประกอบการค้าอาวูรป็นและกระสุนป็น แต่ไม่ได้รับอนุญาตจากทางราชการ เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว สถานการณ์ในจังหวัดตากยังมีการแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ห้าง ฯ จึงไม่ได้ดำเนินธุรกิจใดๆ นับแต่วันจดทะเบียนเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันอีกทั้งยังไม่เคยขอเลขประจำตัวผู้เสียภาษี ไม่ได้จดทะเบียนเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ไม่เคยมีการประชุมหุ้นส่วน ไม่เคยทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย ไม่เคยส่งบัญชีงบดุลต่อกระทรวงพาณิชย์แม้แต่ครั้งเดียว และนับตั้งแต่จดทะเบียนจัดตั้งห้าง ฯ มาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลาสามสิบสามปี หุ้นส่วนของห้าง ฯ ทุกคนไม่เคยติดต่อกระทรวงพาณิชย์หรือพาณิชย์จังหวัดเลย

๑๐.๑.๒ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๒๕ นายจรัสศักดิ์ ลิ่มทรงพรต หุ้นส่วนผู้จัดการของห้าง ฯ ถึงแก่กรรม มีผลทำให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชำนานู เลิกกันไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๕๕ ประกอบมาตรา ๑๐๘๐ ซึ่งศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานแล้ว ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๘๐๑/๒๕๑๗ ดังนั้น จึงรับฟังเป็นข้อยุติได้ว่า ห้างหุ้นส่วน จำกัด ปิ่นชำนานู มิได้ประกอบธุรกิจใดๆ นับตั้งแต่วันจดทะเบียนจนถึงปัจจุบัน และห้าง ฯ ได้เลิกไปโดยผลของกฎหมายแล้ว ตั้งแต่นายจรัสศักดิ์ ลิ่มทรงพรต ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๒๕

๑๐.๑.๓ ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ บัญญัติว่า รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกันมิได้นั้น มีเจตนารมณ์เป็นการป้องกันและปิดกั้นมิให้นักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ของรัฐมนตรีไปแสวงหาผลประโยชน์ หรือเพื่อเอื้อประโยชน์ให้ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเอกชนที่ตนเข้าไปมีส่วนได้เสีย หรือดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว ซึ่งต้องเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ดำเนินธุรกิจตลอดมา และมีวัตถุประสงค์มุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกันเท่านั้น มิได้หมายความว่ารวมถึงห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่มีได้ประกอบธุรกิจ และไม่มีการดำเนินกิจการใดๆ เช่น ห้างหุ้นส่วน จำกัด ปิ่นชำนานู ซึ่งถือว่า เป็นห้างหุ้นส่วนที่เลิกไปแล้ว ทั้งโดยพฤตินัยและนิตินัยดังกล่าว ดังนั้น กรณีที่ผู้ถูกร้องยังคงมีชื่อเป็นหุ้นส่วนอยู่ในห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชำนานู จึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะเป็นความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณายกข้อกล่าวหาทั้งหมด

๑๐.๒ สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัดตาก มีหนังสือลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผลการตรวจสอบห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชำนานู ในช่วงระหว่างวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จนถึงวันที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภา ว่า

๑๐.๒.๑ ในช่วงเวลาดังกล่าว ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบ โดยมีนายจรัสศักดิ์ ลิ้มทรงพรต เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ

๑๐.๒.๒ ในส่วนที่เกี่ยวกับการประกอบกิจการของห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชำนานู ปรากฏว่า มีอาคารเลขที่ตั้งตามสถานที่จดทะเบียน แต่ไม่มีพนักงานปฏิบัติงานประจำ (จากการสอบถาม ปรากฏว่า เป็นร้านเสริมสวยมาหลายปีจนถึงปัจจุบัน) ไม่มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น (ไม่ปรากฏหลักฐาน การนำส่งงบดุล และงบกำไรขาดทุนประจำปี) และจดทะเบียนเลิกห้าง ฯ ต่อนายทะเบียนแล้ว เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ โดยระบุในสัญญาเลิกห้าง ฯ ว่า ได้มีการตกลงเลิกกันเมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๓

๑๐.๓ กรมสรรพากรมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๔ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แจ้งผลการตรวจสอบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ ถึงปี ๒๕๕๒ ว่า ไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล ภ.ง.ด. ๕๐ และ ภ.ง.ด. ๕๑ ของห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชำนานู ในปี ๒๕๕๐ ปี ๒๕๕๑ และปี ๒๕๕๒

๑๑. กรมทะเบียนการค้ามีหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงเรื่องที่ยขอให้ตรวจสอบเกี่ยวกับเอกสารใบลาออกของผู้ถูกร้องว่า ในกรณีบริษัทกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะออกจากตำแหน่งกรรมการจะต้องยื่นหนังสือขอลาออก ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า ผู้ประสงค์จะลาออกต้องยื่นใบลาออกต่อบริษัท และเป็นหน้าที่ของบริษัทที่จะต้องนำความไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงให้กรรมการผู้ลาออกพ้นจากตำแหน่ง ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาบังคับให้บริษัทต้องนำความไปจดทะเบียน ให้กรรมการที่ลาออกพ้นจากตำแหน่งภายในกี่วัน สำหรับกรณีการลาออกจากการเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนนั้น ต้องเป็นความตกลงของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนแล้วจึงนำความไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับผู้เป็นหุ้นส่วน ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการไปจดทะเบียนเช่นเดียวกันกับกรณีของกรรมการของบริษัทที่ลาออก ดังนั้น โดยบทบัญญัติของกฎหมายจึงมิใช่หน้าที่ของกรรมการ หรือผู้เป็นหุ้นส่วน ที่จะต้องยื่นหนังสือขอลาออกจากการกรรมการหรือผู้เป็นหุ้นส่วนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่ในทาง

ปฏิบัติอาจมีผู้เป็นกรรมการหรือหุ้นส่วนบางรายประสงค์จะยื่นหนังสือลาออกดังกล่าวต่อนายทะเบียนไว้เป็นหลักฐาน แต่ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายการทางทะเบียนแต่ประการใด อย่างไรก็ตามได้ตรวจสอบเพิ่มทะเบียนนิติบุคคลทั้งสิบเจ็ดรายแล้ว ไม่พบว่า มีการยื่นหนังสือขอลาออกหรือรายงานการประชุมเกี่ยวกับการลาออกไว้ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท

๑๒. สำนักเลขาธิการคณะกรรมการมีหนังสือลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญชี้แจงเรื่องขั้นตอนการตรวจสอบบุคคลก่อนนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่า

๑๒.๑ เดิมสำนักเลขาธิการคณะกรรมการไม่เคยมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีแต่อย่างใด เข้าใจว่าคงเนื่องจากสาเหตุสำคัญสองประการคือ (๑) ความเร่งด่วนและความจำเป็นต้องรักษาความลับในการแต่งตั้ง (๒) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีต้องตรวจสอบและรับผิดชอบตนเอง ซึ่งในทางปฏิบัติได้ทราบว่าการเมืองที่เสนอชื่อและผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อก็ได้ตรวจสอบตนเองอยู่แล้ว ต่อมาในปี ๒๕๓๘ เมื่อพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลเสนอชื่อบุคคลให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในสมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ครั้งที่ ๑ สักขมขณะนั้นกำลังจับตาเหตุการณ์บังคับใช้บทบัญญัติใหม่ในรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อต้นปี ๒๕๓๘ เกี่ยวกับข้อห้ามมิให้รัฐมนตรีถือสัมปทานจากรัฐ จึงมีเสียงเรียกร้องให้เข้มงวดกวดขันในการตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นจึงสั่งการให้เลขาธิการคณะกรรมการในฐานะหน่วยงานที่จะต้องรับรายชื่อรัฐมนตรีไปดำเนินการทางธุรการก่อนนำรายชื่อขึ้นกราบบังคมทูลทำการตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งก็เป็นแนวทางปฏิบัติสืบต่อมาจนถึงบัดนี้

๑๒.๒ ในการตรวจสอบดังกล่าว สำนักเลขาธิการคณะกรรมการมีข้อจำกัดดังนี้

๑๒.๒.๑ ความเร่งด่วนในการดำเนินการ ปกติแล้วการที่จะได้มาซึ่งรายชื่อของผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีมักจะล่าช้าในขั้นตอนที่พรรคการเมืองร่วมรัฐบาล พิจารณา สรรหา คัดเลือก หรือเชื้อเชิญบุคคลใดให้เป็นรัฐมนตรี แต่เมื่อรายชื่อนั้นมาถึงนายกรัฐมนตรีแล้วมักจะมีแรงกดดันทางการเมืองเสมอ ให้รีบเร่งนำความกราบบังคมทูล นอกจากนั้น กระบวนการต่อจากการแต่งตั้งยังต้องใช้เวลาอีกนานกว่าที่รัฐมนตรีนั้นจะเข้าทำหน้าที่ได้ หากการแต่งตั้งล่าช้า การเข้าทำหน้าที่ก็จะพลอยล่าช้าไปด้วย ดังนั้น จึงเป็นแรงกดดันให้สำนักเลขาธิการคณะกรรมการต้องเร่งดำเนินการ คือ ตรวจสอบ จัดพิมพ์เอกสารและนำความขึ้นกราบบังคมทูลด้วยความเร่งด่วนเสมอ ปกติแล้วถ้าเป็นการแต่งตั้งรัฐมนตรีทั้งคณะจะมีเวลาให้ดำเนินการประมาณสองวัน ถ้าเป็นการแต่งตั้งรัฐมนตรีแทนตำแหน่งที่ว่างจะมีเวลาประมาณหนึ่งวัน

๑๒.๒.๒ ความจำเป็นในการรักษาความลับ การตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญของผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จำเป็นต้องดำเนินการเป็นเรื่องลับ เพราะถ้ากระบวนการในการตรวจสอบไม่รัดกุมพอ ก็จะเป็นช่องทางให้รายชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่ถูกตรวจสอบรั่วไหลออกไปภายนอกได้ อันอาจก่อให้เกิดผลที่ไม่พึงปรารถนาต่อผู้นั้นเอง ต่อพรรคการเมืองที่เสนอชื่อผู้นั้น และต่อรัฐบาล

๑๒.๓ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่มีช่องทางที่จะตรวจสอบได้รวดเร็ว กว้างขวางและถูกต้องครบถ้วนในเวลาอันจำกัดเช่นนั้น นอกจากจะใช้วิธีให้บุคคลนั้นรับผิดชอบตรวจสอบตนเอง เพราะหากปรากฏภายหลังว่า ตกเป็นผู้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ผลร้ายก็จะตกอยู่กับบุคคลนั้นเอง ด้วยเหตุนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงใช้วิธีตรวจสอบตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑๒.๓.๑ เมื่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้รับรายชื่อผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเป็นรัฐมนตรีจากนายกรัฐมนตรีก่อนแล้ว สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะจัดทำเอกสารแบบประวัติผู้ได้รับการเสนอชื่อเพื่อประกอบพระบรมราชวินิจฉัยในการที่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีพร้อมคำรับรองจากพรรคการเมืองที่เสนอชื่อว่า ได้ตรวจสอบแล้วว่าผู้ได้รับการเสนอชื่อมีคุณสมบัติครบถ้วน และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๖ มาตรา ๒๐๗ มาตรา ๒๐๘ และมาตรา ๒๐๙ โดยให้หัวหน้าพรรคหรือเลขาธิการพรรคเป็นผู้ลงนามรับรอง รวมทั้งจัดทำบัญชีรายการคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามดังกล่าวส่งไปให้พรรคการเมืองนั้นรับไปตรวจสอบและลงนามรับรองแล้วส่งคืนสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๑๒.๓.๒ เมื่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้รับแบบฟอร์มหรือเอกสารแบบประวัติดังกล่าวกลับคืนมาแล้ว เลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะติดต่อกลับไปยังผู้ได้รับการเสนอชื่อทุกคนอีกครั้งหนึ่ง ด้วยการโทรศัพท์สอบถามหรือบางรายอาจต้องใช้วิธีขอพบด้วยตนเอง เพื่อเรียนถามในเรื่องที่เลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีข้อมูลอยู่ก่อนแล้วว่า บุคคลนั้นมีกรณีใดเข้าข่ายเป็นที่น่าสงสัย หรือมิฉะนั้นก็เป็นเรื่องที่บุคคลนั้นเองไม่แน่ใจในข้อกฎหมายว่า ตนเข้าข่ายต้องห้ามหรือไม่ และประสงค์จะสอบถามเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อขอความชัดเจนเพิ่มเติม การติดต่อสอบถามด้วยวาจาจึงจำเป็นมากขึ้น หากปรากฏว่า ข้อมูลที่ทางพรรครับรองมาไม่ชัดเจนหรือไม่มีการลงนามรับรอง

ตัวอย่างกรณีมีปัญหาเป็นที่น่าสงสัยและคำถามที่มักมีการหารืออยู่เสมอ

(๑) การเป็นประธานกรรมการกิตติมศักดิ์ในบริษัทจะเข้าข่ายต้องห้ามหรือไม่ ซึ่งได้เคยชี้แจงว่า คณะกรรมการกฤษฎีกาเคยวินิจฉัยเมื่อปี ๒๕๓๑ ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เคหาหรือแล้วว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนุญที่ห้ามมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งในธุรกิจเพื่อการค้า
มีเจตนารมณ์จะไม่ให้รัฐมนตรีเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจเพื่อการค้าของเอกชน แม้จะ
ไม่ห้ามไว้โดยตรงในรัฐธรรมนุญเลยก็ตาม ดังนั้น รัฐมนตรีจะเป็นประธานกรรมการกิตติมศักดิ์ไม่ได้

(๒) การเป็นกรรมการบริษัทที่จดทะเบียนในต่างประเทศ และดำเนินกิจการ
ในต่างประเทศ จะเข้าข่ายต้องห้ามหรือไม่ ได้ชี้แจงว่า โดยหลักการดีความแล้วถ้อยคำที่ใช้ใน
รัฐธรรมนุญย่อมหมายถึงสิ่งที่มีสถานะเป็นที่รู้จักกันและปรากฏอยู่ตามกฎหมายไทย ดังนั้น ถ้าพิจารณา
ตามความมุ่งหมายแล้ว การเป็นกรรมการบริษัทในต่างประเทศอาจไม่ขัดต่อรัฐธรรมนุญ แต่การยังคง
ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทในต่างประเทศต่อไปนับเป็นความเสี่ยงมาก เพราะอาจมีการนำชื่อรัฐมนตรี
ในฐานะกรรมการไปอ้างอิงแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่ชอบ หรือบริษัทอาจเข้ามาประกอบธุรกิจนำเข้า
ส่งออก ขนย้าย หรือประมุขงานในประเทศไทยโดยที่รัฐมนตรีไม่ทราบ อันจะก่อให้เกิดความเสียหายได้
จึงขอให้ลาออกด้วย

(๓) การเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยเอกชนหรือมูลนิธิจะเข้าข่ายต้องห้าม
หรือไม่ ได้ชี้แจงว่า ตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรือมูลนิธิ มีข้อจำกัดที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้
มาแบ่งปันกัน อีกทั้งการเป็นกรรมการก็ได้ถือว่าเป็นลูกจ้าง จึงน่าจะสามรถเป็นได้

(๔) การแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทโดยมีพยานหลักฐาน
รับรู้หรือรับรองแล้ว จะเพียงพอหรือไม่ หรือต้องรอให้มีการจดทะเบียนเพิกถอนชื่อจากกรมทะเบียน
การค้า หรือประกาศในราชกิจจานุเบกษาเสียก่อน ได้ชี้แจงว่า แม้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา ๑๐๑๖ และมาตรา ๑๑๓๗ การเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทจะต้องมีการจดทะเบียน แต่ก็
เป็นเรื่องของบริษัทหรือคณะกรรมการบริษัทที่เหลื่ออยู่จะต้องไปดำเนินการ มิใช่หน้าที่ของกรรมการ
ที่แสดงเจตนาขจัดแจ้งขอลาออกแล้วจะต้องไปดำเนินการด้วยตนเอง และการแสดงเจตนาลาออกย่อม
มีผลโดยเฉพาะเมื่อคณะกรรมการบริษัทที่เหลื่ออยู่หรือนิติบุคคลนั้นได้ทราบเรื่อง แต่การที่ละเลยไม่สนใจว่า
มีการไปจดทะเบียนเพิกถอนหรือแก้ไขรายชื่อกรรมการในภายหลังหรือไม่ อาจเป็นผลร้ายต่อผู้นั้นเอง
ในแง่ที่ว่า อาจยังคงต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกผู้สุจริตและเข้าใจว่าผู้นั้นยังคงเป็นกรรมการ
อยู่ได้

๑๒.๔ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีความกังวลมากเป็นพิเศษในเรื่องการเป็นกรรมการ
และการถือหุ้นของผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี เพราะคิดว่า อาจมีกรณีเป็นไปได้ว่า แม้จะตรวจสอบ
และรับรองตนเองแล้ว แต่ผู้นั้นอาจหลงลืมจำไม่ได้ว่า เคยเป็นกรรมการบริษัทใด หรือเคยถือหุ้นในบริษัท

ใดไว้บ้างหรือไม่ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเคยหารือกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ว่าจะมีทางใดหรือไม่ที่สามารถตรวจสอบว่า ผู้มีชื่อตามที่สอบถามไปนั้นเป็นกรรมการในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนใดบ้าง ซึ่งได้รับคำตอบในขณะนั้น (เมื่อ ๓ - ๔ ปีที่แล้ว) ว่า ไม่อาจตรวจสอบได้ เว้นแต่จะถามเจาะจงว่า ในบริษัทนั้นมีผู้ใดเป็นกรรมการบ้าง แต่ในระยะหลังเมื่อเร็วๆ นี้ได้ทราบว่า ในกรณีมีความจำเป็นจะสอบถามโดยเริ่มจากชื่อบุคคลก่อนแล้วจึงค่อยหาชื่อห้างหุ้นส่วนบริษัทที่ผู้นั้นเป็นกรรมการก็อาจพอทำได้ แต่ต้องใช้เวลาพอสมควร และต้องเป็นห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนในกรุงเทพมหานคร ถ้าจดทะเบียนในต่างจังหวัด ยังไม่อาจตรวจสอบได้ว่าบุคคลใดเป็นกรรมการในห้างหุ้นส่วนบริษัทใดบ้าง เพราะยังไม่ได้นำข้อมูลต่างจังหวัดจัดระบบลงในคอมพิวเตอร์

๑๒.๕ วิธีการตรวจสอบและรับรองโดยพรรคการเมืองที่เสนอชื่อผสมกับการสอบถามเพิ่มเติมเช่นที่เคยปฏิบัติมาแล้วนี้พอจะได้ผลอยู่บ้าง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีข้อสังเกตว่า ปกติแล้วบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อเป็นรัฐมนตรีจะกระตือรือร้นตอบหรือรับรองไปตามที่ตนเองจำได้เสมอ หากยังตกหล่นคลาดเคลื่อนอยู่บ้างก็น่าจะเป็นการหลงลืม ไม่น่าจะมีเหตุผลว่า ต้องการปิดบังอำพราง เพราะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ประการใด มีแต่จะเป็นผลร้ายแก่ตัว รายใดที่ขณะสอบถามสามารถจำได้ว่า ตนเป็นกรรมการบริษัทใดแต่กำลังจะขอลาออก ในกรณีเช่นนี้ เลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะยังไม่นำรายชื่อกราบบังคมทูลขอพระราชทานแต่งตั้งจนกว่าจะได้รับหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการของรัฐมนตรีผู้นั้น เป็นเหตุให้บางครั้งการนำรายชื่อขึ้นกราบบังคมทูลล่าช้าไปจากกำหนดเดิม ๓ - ๔ วัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะต้องรอสำเนาใบลาออกเช่นว่านั้นนั่นเอง โดยเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะรายงานความล่าช้าให้นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ บางครั้งจะได้รับใบลาออกแต่มีผลล่วงหน้าหลายวัน ซึ่งเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะไม่รับใบลาออกประเภทนี้ เพราะจะกลายเป็นว่า ขณะนำความขึ้นกราบบังคมทูลเป็นที่ทราบแน่ชัดแล้วว่า บุคคลนั้นยังมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วน

๑๒.๖ อย่างไรก็ตาม เมื่อปรากฏว่า วิธีการตรวจสอบและรับรองตนเองเช่นนี้อาจมีปัญหาและไม่รัดกุมพอ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงเห็นว่า ในการแต่งตั้งรัฐมนตรีครั้งต่อไปควรใช้วิธีอื่นเพิ่มเติม แม้จะทำให้ล่าช้าไปบ้าง กล่าวคือ นอกจากจะให้พรรคการเมืองรับรองตามแบบเอกสารเช่นเดิมต่อไปแล้ว จะยังดำเนินการเป็นการลับให้กรมทะเบียนการค้าตรวจสอบอีกด้วย ทั้งนี้ จะขออนุญาตนายกรัฐมนตรีใช้เวลาในการดำเนินการเช่นนี้ประมาณ ๒ - ๕ วัน ขึ้นอยู่กับจำนวนรัฐมนตรีที่จะแต่งตั้งในคราวนั้น ๆ

ประเด็นการพิจารณา

๑. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า การที่ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาจำนวนสามสิบสองคน เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๖ และมาตรา ๒๐๘ ประกอบมาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖) หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖) บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อ.... (๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๘ หรือมาตรา ๒๐๕” มาตรา ๒๑๖ วรรคสอง บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๖)” มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๘ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๑๓ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๑๐) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่” มาตรา ๕๖ วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง” มาตรา ๕๗ บัญญัติว่า “การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงหรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำให้ในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว”

พิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องที่สมาชิกวุฒิสภาเข้าชื่อยื่นต่อประธานวุฒิสภา นั้น มีสมาชิกวุฒิสภาลงชื่อสามสิบสองคน ซึ่งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ คำร้องดังกล่าวจึงเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ ประกอบมาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖) เมื่อประธานวุฒิสภาส่งคำร้องดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้

๒. โดยที่ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๕ วรรคหนึ่ง (๒) บัญญัติว่า “รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ... (๒) อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร” ประกอบกับผู้ถูกร้อง (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) ได้ยกเป็นข้อต่อสู้ว่า การมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าว มีผลทำให้รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๕ วรรคหนึ่ง (๒) ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องได้สิ้นสุดลงแล้ว คำร้องของผู้ร้องจึงไม่มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจำต้องหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอีกต่อไป จึงเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่ต้องวินิจฉัยเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญยังมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องต่อไป หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้รัฐมนตรีทั้งคณะจะพ้นจากตำแหน่งแล้ว ตามมาตรา ๒๑๕ วรรคหนึ่ง (๒) แต่มาตรา ๒๑๕ วรรคสอง ก็บัญญัติไว้ด้วยว่า “คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่...” ซึ่งหมายความว่า เพื่อป้องกันมิให้เกิดช่องว่างแห่งการบริหารราชการแผ่นดิน อันเป็นไปตามหลักการที่ว่าประเทศจะว่างผู้บริหารไม่ได้ ในขณะที่คณะรัฐมนตรีชุดใหม่ยังไม่ได้ตั้ง หรือยังไม่ได้เข้ารับหน้าที่ รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๑๕ วรรคหนึ่ง แล้ว ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป นอกจากนั้น การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๕ วรรคสอง บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งแล้ว ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป หมายความว่า คณะรัฐมนตรีที่อยู่ในสถานภาพดังกล่าวย่อมมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับคณะรัฐมนตรีที่อยู่ในตำแหน่งในสถานภาพปกติทุกประการ ยกเว้นกรณีเดียว คือคณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง กรณีอายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ที่จะใช้อำนาจแต่งตั้งหรือย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ หรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือของรัฐวิสาหกิจ หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งมิได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนั้น รัฐมนตรีแต่ละคนที่ประกอบกันเป็นคณะรัฐมนตรีดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม เช่นเดียวกับรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีในสถานภาพปกติ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงยังมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ต่อไปได้

๓. ประเด็นตามคำร้องมีว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคนจะสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เพราะกระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ โดยดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท ในขณะที่เป็นรัฐมนตรี หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ บัญญัติว่า “รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งหรือกระทำการใดก็ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๑๐ มิได้ เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใดก็ได้ด้วย”

เพื่อประโยชน์ของการวินิจฉัยประเด็นนี้ เห็นว่า จำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยเสียก่อน ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ว่าด้วยข้อสันนิษฐาน ผู้ร้องอ้างว่า รัฐมนตรีผู้ถูกร้องทั้งสิบคนดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน หรือกรรมการในบริษัท ในขณะที่เป็นรัฐมนตรีอยู่ เพราะปรากฏชื่อของรัฐมนตรีเหล่านี้เป็นหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วน หรือเป็นกรรมการบริษัทมีประเด็นพิจารณาว่าการมีชื่อของรัฐมนตรีผู้ใดปรากฏอยู่ในทะเบียนของทางราชการ ถือว่ารัฐมนตรีผู้นั้นได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ หรือไม่ เห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๕ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งลักษณะ ๒๒ แล้ว ก็มีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นทั้งหลาย คำขอจดทะเบียนจำต้องประกอบด้วยข้อความหลายประการรวมตลอดถึงชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้เป็นกรรมการทุกคนด้วย จึงอาจถือได้ว่า การมีชื่ออยู่ในทะเบียนของทางราชการก็เป็นข้อสันนิษฐาน ประการหนึ่งว่า ผู้มีชื่อในทะเบียนดังกล่าว เป็นหุ้นส่วนหรือกรรมการตามที่ได้จดทะเบียนไว้ ในทะเบียน อย่างไรก็ตามข้อสันนิษฐานหาได้เป็นที่สิ้นสุดหรือเด็ดขาดอย่างไรไม่เพราะข้อความที่ปรากฏในทะเบียนเป็นเพียงข้อความที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นเองเป็นผู้นำมาจดทะเบียนไว้กับนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ฉะนั้น ข้อความดังกล่าวจึงตรงตามข้อเท็จจริงในขณะที่จดทะเบียนเท่านั้น โดยอาจเปลี่ยนแปลงได้ในภายหลัง และไม่ได้มีการจดทะเบียนให้ถูกต้องได้ ดังนั้น ข้อสันนิษฐานที่กล่าวมานี้ จึงย่อมถูกหักล้างได้ด้วยหลักฐานที่แสดงว่า ข้อเท็จจริงไม่เป็นเช่นเดียวกับข้อความที่ปรากฏในทะเบียน ด้วยเหตุนี้ ผู้ถูกร้องจึงสามารถนำสืบได้ว่า ก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้ว หรือพ้นจากตำแหน่งเพราะครบวาระแล้ว โดยไม่ทราบว่ามี การแต่งตั้งกลับไปใหม่อีก หรือบริษัทร้างแล้ว เพราะไม่ได้ดำเนินกิจการใดๆ แม้นายทะเบียนมิได้เพิกถอน เป็นต้น

ประการที่สอง ว่าด้วยการนำหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาประกอบ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ บัญญัติห้ามมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แต่รัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการเข้าดำรงตำแหน่งหรือการพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยที่การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การดำรงตำแหน่งหรือการพ้นจากตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ย่อมต้องขึ้นอยู่กับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้ การจะวินิจฉัยว่า รัฐมนตรีคนใดดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด หรือได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วหรือไม่ อย่างไร จึงต้องวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท เท่านั้น

ประการที่สาม ว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทโดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๔๒ บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายอื่นนั้น ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน” มาตรา ๑๐๖๗ บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัท และบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน” มาตรา ๘๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อันสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยตัวการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน” มาตรา ๘๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทนเสียในเวลาใดๆ ก็ได้ทุกเมื่อ” และมาตรา ๓๘๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาหรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้น ย่อมทำได้ด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “แสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่” จากบทบัญญัติที่อ้าง รวมถึงบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้อง เห็นว่า การลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท นั้นสามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยอาจทำเป็นหนังสือหรือลาออกด้วยวาจาก็ได้ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะขอลาออกต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ในกรณีบริษัทเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นผู้ดำเนินการจดทะเบียนต่อนายทะเบียน กรณีของห้างหุ้นส่วนต้องเป็นความตกลงของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน แล้วจึงนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท

ประการที่สี่ ว่าด้วยการดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ไม่ได้ประกอบกิจการหรือดำเนินการใดๆ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันมิให้มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ของส่วนบุคคล โดยปิดกั้นมิให้รัฐมนตรีอาศัยอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว หรือเพื่อเอื้ออำนาจประโยชน์ให้แก่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ตนมีส่วนได้เสีย หรือที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่อีกทั้งเพื่อให้รัฐมนตรีอุทิศเวลาและทุ่มเทกำลังให้กับการบริหารราชการแผ่นดิน อันเป็นภารกิจสำคัญที่รัฐธรรมนูญมอบหมายอย่างเต็มที่ ดังนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เกี่ยวข้องในกรณีนี้ จึงต้องเป็นนิติบุคคลที่ประกอบการหรือมีการดำเนินการอยู่ตามปกติ อันอาจนำไปสู่การขัดกันของผลประโยชน์ หรือทำให้รัฐมนตรีต้องแบ่งเวลาจากการบริหารราชการแผ่นดิน

มาให้ มิใช่ชนิดบุคคลที่เลิกกิจการ หรือไม่ได้ประกอบกิจการใดๆ แล้ว อย่างไรก็ตามต้องพิจารณาเจตนาของรัฐมนตรีว่า เข้าใจด้วยความสุจริตใจ ว่าตนได้พ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นแล้ว และไม่เคยเข้าร่วมในกิจกรรมหรือการบริหารจัดการอย่างใดๆ หรือไม่ ด้วย

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

อาศัยหลักเกณฑ์ดังกล่าว จึงพิจารณากรณีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคน เป็นรายบุคคลว่า ผู้ถูกร้องได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ และความป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖) หรือไม่ ดังนี้

๑. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดนครศรีธรรมราช ออกให้ ณ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า บริษัท ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๓๓ นับแต่จดทะเบียนจัดตั้งจนถึงปัจจุบัน บริษัทไม่ได้ประกอบกิจการใดๆ ไม่เคยเรียกประชุมกรรมการ ไม่เคยเรียกประชุมผู้ถือหุ้น ไม่ได้จัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย และไม่เคยส่งบัญชีงบดุลต่อกระทรวงพาณิชย์ ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า แม้จะมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าว แต่ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบเพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันและปิดกั้นมิให้นักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอาศัยอำนาจหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์หรือเพื่อเอื้อประโยชน์ให้บริษัทเอกชน ซึ่งน่าจะเป็นบริษัทที่กำลังดำเนินธุรกิจอยู่ มิได้หมายความว่ารวมถึงบริษัทที่มีได้ประกอบธุรกิจหรือไม่มีการดำเนินกิจการใดๆ แล้ว รอเพียงนายทะเบียนขีดชื่อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้างเท่านั้น

นอกจากนี้ หัวหน้าสำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราชแจ้งว่า จากการตรวจสอบปรากฏว่า ไม่มีที่ทำการของบริษัทตั้งอยู่ในอาคาร เลขที่ ๑๕๕/๑ ถนนศรีธรรมราช ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช อันเป็นสถานที่ที่จดทะเบียนไว้ว่าเป็นที่ตั้งสำนักงานบริษัทรวมทั้งไม่มีพนักงานปฏิบัติงาน บริษัทไม่เคยส่งงบการเงินต่อสำนักงานทะเบียนฯ ผลการตรวจสอบของกรมสรรพากรไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล จึงเชื่อว่า บริษัทดังกล่าวมิได้ประกอบธุรกิจหรือดำเนินกิจการใดๆ ไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้ถูกร้องจะอาศัยเป็นเหตุเพื่อกระทำการอันต้องห้ามที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ ได้

๒. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ออกให้ ณ วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ รวมสามฉบับ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการของบริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด บริษัท เอ. โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด และบริษัท รังสิตน้ำผลไม้ จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้ทำหนังสือถึงประธานกรรมการบริษัททั้งสามบริษัท ขอลาออกจากการเป็นกรรมการในแต่ละบริษัททุกบริษัท ตั้งแต่วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ โดยในครั้งนั้น ผู้ถูกร้องได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการในบริษัทต่างๆ รวมถึงสามบริษัทในคราวเดียวกัน บริษัทอื่นๆ ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้องต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครเป็นที่เรียบร้อย ไม่มีชื่อของผู้ถูกร้องเป็นกรรมการในบริษัทดังกล่าวอีกต่อไป คงมีเพียงสามบริษัทที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลที่ไม่ได้ดำเนินการ ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้ทำหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการในบริษัทแล้ว ย่อมมีผลตามกฎหมายทันทีเมื่อหนังสือขอลาออกดังกล่าวไปถึงประธานกรรมการบริษัท ประกอบกับการดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้องต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร นั้น เป็นหน้าที่โดยตรงของบริษัทที่จะต้องไปดำเนินการเมื่อผู้ถูกร้องทำหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทต่างๆ พร้อมกันในวันเดียวกัน ย่อมรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการของบริษัทดังกล่าวแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ จึงไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกข้อกล่าวหาของผู้ร้อง

จากพยานหลักฐานรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด บริษัท เอ. โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด และบริษัท รังสิตน้ำผลไม้ จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ในวันเดียวกัน จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘

๓. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ออกให้ ณ วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท พี. เอส. ดี. เอ็น. จำกัด และอีกฉบับหนึ่งออกให้ในวันเดียวกัน ว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการของบริษัท เคนซิง คอนสตรัคชั่น จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๑

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท พี. เอส. ดี. เอ็น. จำกัด และบริษัท เคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัด ต่อคณะกรรมการของทั้งสองบริษัท เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ โดยยื่นพยานเอกสารเป็นสำเนาหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัททั้งสอง ฉบับหนึ่งมีการตอบรับการแสดงเจตนาของผู้ถูกร้องว่า “รับทราบหนังสือลาออก” ลงลายมือชื่อนายประพจน์ รักอารมณ์ กรรมการผู้จัดการบริษัท พี. เอส. ดี. เอ็น. จำกัด วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๓ อีกฉบับหนึ่งมีการตอบรับการแสดงเจตนาของของผู้ถูกร้องว่า “Received on 27/Aug/90” ลงลายมือชื่อ “K. YAMAMOTO Managing director” พร้อมทั้งนำบุคคลทั้งสองมาเบิกความเป็นพยานยืนยันว่า ได้รับใบลาออกจริง จึงเชื่อว่า ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของทั้งสองแล้วจริง โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๓๓ ทั้งนี้ เป็นการขอลาออกก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ในวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๑ จึงเชื่อว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘

๔. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ออกให้ ณ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการของบริษัท พิธสมา อินโฟ จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้แจ้งขอลาออกด้วยวาจาต่อกรรมการบริษัทสองคน คือ นางปนัดดา เลิศล้ำอำไพ และนางสาวพาฝัน ศุภวานิช ประมาณปลายปี ๒๕๓๕ และได้แจ้งยืนยันการลาออกดังกล่าวอีกครั้งหนึ่งเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ถึงกรรมการบริษัท พิธสมา อินโฟ จำกัด ต่อมาได้จดทะเบียนเลิกบริษัทตามมติที่ประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๕ และวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๕

จากพยานหลักฐานรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท พิธสมา อินโฟ จำกัด เมื่อปี ๒๕๓๕ ประกอบกับได้มีการจดทะเบียนเลิกบริษัท โดยมติพิเศษ ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๕ ก่อนผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๐ จึงเชื่อว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘

๕. นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ออกให้ ณ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการของบริษัท พินัยประสิทธิ์ จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า บริษัท พินัยประสิทธิ์ จำกัด จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๒๔ ดำเนินการขาดทุนตลอดมา และเลิกกิจการเมื่อปี ๒๕๒๘ โดยส่งบการเงินครั้งสุดท้ายเมื่อปี ๒๕๒๘ หลังจากนั้นไม่ได้ดำเนินกิจการใดๆ คณะกรรมการและผู้ถือหุ้นเคยมีมติร่วมกันให้เลิกกิจการตั้งแต่วันที่ ๒๕๒๘ แต่กรรมการผู้จัดการไม่ได้ไปจดทะเบียนเลิกบริษัท จนกระทั่งถึงแก่กรรมในปี ๒๕๓๖ ส่วนกรรมการคนอื่นย้ายถิ่นที่อยู่ไปหลายปีแล้ว โรงเลื่อยและสำนักงานถูกรื้อถอนหมดสิ้นแล้ว บริเวณดังกล่าวปัจจุบันเป็นสถานที่ประกอบกิจการอยู่ต่อเรือ บริษัทไม่มีทรัพย์สินใดๆ และไม่มีสำนักงานให้ติดต่อได้ ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ไม่มีเจตนาคงชื่อเป็นกรรมการไว้ในบริษัทเพื่อประโยชน์ใดๆ แก่บริษัทหรือแก่ตนเอง ไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงกระทำการที่ผิดกฎหมายอย่างไร เพราะบริษัทนี้ไม่มีกิจการ ไม่มีตัวตนอยู่แล้ว

จากพยานหลักฐานรับฟังข้อเท็จจริงได้ว่า บริษัทดังกล่าวไม่มีอาคารสำนักงานที่จะติดต่อกับทางการ ไม่มีทรัพย์สิน ไม่มีพนักงาน หรือกรรมการบริหารงาน ผลการตรวจสอบของกรมสรรพากร ไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล เชื่อว่าบริษัทไม่ได้ประกอบธุรกิจหรือดำเนินกิจการใดๆ ไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้ถูกร้องจะอาศัยเป็นเหตุเพื่อกระทำการอันต้องห้ามที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ ได้

๖. หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ออกให้ ณ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๓ รวมสามฉบับ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม และเป็นกรรมการบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด และบริษัท งามดูพลี จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ยื่นหนังสือลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม กับพระวรวงศ์เชอ พระองค์เจ้าสุขุมานีนันท์ ซึ่งเป็นหุ้นส่วนอีกท่านหนึ่ง เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และพระวรวงศ์เชอ พระองค์เจ้าสุขุมานีนันท์ รับทราบและเห็นชอบด้วยแล้ว ดังมีบันทึกท้ายหนังสือลาออกว่า “ทราบแล้ว และให้รีบหาบุคคลมาเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้าง ฯ โดยเร็ว” ลงชื่อ สุขุมานีนันท์ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

กรณีบริษัท งามดูพลี จำกัด ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท กับ นายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ กรรมการผู้จัดการ เมื่อต้นปี ๒๕๓๘ ซึ่งเป็นช่วงที่บริษัทหยุดประกอบกิจการแล้ว และนายฐิติวัฒน์ โปษยานนท์ ได้เดินทางไปทำงานและพักอาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนการออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้อง รวมทั้งการจดทะเบียนเลิกบริษัทแต่อย่างใด ผู้ถูกร้องชี้แจงอีกว่า ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท งามดูพลี จำกัด แล้ว รวมทั้งบริษัทได้ปิดกิจการแล้วตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ ก่อนที่ผู้ถูกร้องตัดสินใจมาทำงานด้านการเมือง ย่อมหมายถึงการสิ้นสุดอำนาจหน้าที่ในการเป็นกรรมการของบริษัท งามดูพลี จำกัด ด้วย

กรณีบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้เข้าเป็นกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๓๕ และเข้าใจว่าพ้นจากตำแหน่งกรรมการบริษัทเพราะครบวาระการดำรงตำแหน่งเมื่อครบ ๓ ปี ในปี ๒๕๓๗ การที่ยังมีชื่อเป็นกรรมการของบริษัทอยู่อีกนั้น ผู้ถูกร้องไม่ทราบ นับตั้งแต่ครบวาระและออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท เมื่อปี ๒๕๓๗ แล้ว บริษัทไม่เคยแจ้งให้ทราบถึงการแต่งตั้งผู้ถูกร้องกลับเข้าเป็นกรรมการของบริษัทอีก ไม่เคยติดต่อให้ผู้ถูกร้องเข้าร่วมประชุมบริษัทแต่อย่างใด จึงถือว่าผู้ถูกร้องหมดวาระการดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗

จากพยานหลักฐานรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องขอลาออกจากการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม โดยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนครบทุกคน เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ กรณีบริษัท งามดูพลี จำกัด ผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ต่อกรรมการผู้จัดการ เมื่อต้นปี ๒๕๓๘ และกรณีบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด เชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบเรื่อง ที่บริษัทแต่งตั้งผู้ถูกร้องกลับเข้าเป็นกรรมการอีกภายหลังจากหมดวาระการดำรงตำแหน่ง ในปี ๒๕๓๗ เพราะเป็นการกระทำของบริษัทแต่ฝ่ายเดียว พิจารณาแล้ว ทั้งสามกรณี เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘

๗. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ออกให้ ณ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท อิมโพลีคส์ จำกัด และหนังสือรับรองที่ออกให้ ณ วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องเป็นกรรมการบริษัท โรแยล โฮลดีนึ่งส์ จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อิมโพลีคส์ จำกัด ต่อประธานกรรมการ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๐ คณะกรรมการบริษัทได้ประชุมเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๐ มีมติอนุมัติ และได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท โรแยล โฮลดีนึ่งส์ จำกัด ต่อประธานกรรมการ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ คณะกรรมการบริษัทได้ประชุมเมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ มีมติอนุมัติ

ผู้ถูกร้องยื่นพยานเอกสารเป็นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสอง และรายงานการประชุม โดยหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อิมโพลีคส์ จำกัด มีการตอบรับการแสดงเจตนาของผู้ถูกร้องว่า “รับทราบและอนุมัติ” ลงลายมือชื่อนางสาวสุกฤกษ์ อัมพูช วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๐ ส่วนหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท โรแยล โฮลดีนึ่งส์ จำกัด มีการตอบรับการแสดงเจตนาทำหนังสือของผู้ถูกร้องว่า “ได้รับหนังสือลาออกเรียบร้อยแล้ว” ลงลายมือชื่อนางฤดีรัตน์ สังฆะทรัพย์ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ จึงเชื่อว่า ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสองดังกล่าวแล้วจริง ทั้งนี้ โดยมีผลนับแต่การแสดงเจตนาบอกเลิกการเป็นตัวแทนคือ ตั้งแต่วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๐ ในกรณีบริษัท อิมโพลีคส์ จำกัด และตั้งแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ในกรณีบริษัท โรแยล โฮลดีนึ่งส์ จำกัด เป็นการขอลาออกก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ในวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘

๘. นายไชยา สะสมทรัพย์

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดนครปฐม ออกให้ ณ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท โมบาย เทล จำกัด และตามหนังสือ

รับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ออกให้ ณ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท สุพีเรีย ออดิโอ จำกัด ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท โมบาย เทล จำกัด ต่อกรรมการผู้จัดการ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ คณะกรรมการบริษัทได้ประชุมเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ มีมติเป็นเอกฉันท์ อนุมัติให้ผู้ถูกร้องลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทได้ตั้งแต่วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ และได้ยื่นหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท สุพีเรีย ออดิโอ จำกัด ต่อประธานกรรมการ เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๒ คณะกรรมการบริษัทได้ประชุมเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒ มีมติเห็นชอบให้ผู้ถูกร้องออกจากการเป็นกรรมการ โดยผู้ถูกร้องยื่นพยานเอกสารเป็นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสองบริษัท และรายงานการประชุม พร้อมทั้งนำพยานบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการบริษัทคนหนึ่ง และประธานกรรมการบริษัทอีกคนหนึ่ง เบิกความต่อศาลรับรองเอกสารของผู้ถูกร้อง ถือเป็นการแสดงเจตนาบอกเลิกการเป็นตัวแทนตามหลักกฎหมายว่าด้วยตัวแทนสมบูรณ์แล้ว แม้มิได้จดทะเบียนแก้ไข ก็ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่หักล้างข้อมูลทางทะเบียนได้ การขอลาออกมีผลนับแต่การแสดงเจตนาบอกเลิกการเป็นตัวแทน คือ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๘ ในกรณีบริษัท โมบาย เทล จำกัด และตั้งแต่วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ในกรณีบริษัท สุพีเรีย ออดิโอ จำกัด ทั้งนี้ เป็นการขอลาออกก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ในวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒ จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้าม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘

๕. นายวัฒนา อัสวเหม

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดพิษณุโลก ออกให้ ณ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้อง เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้ลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย โดยความตกลงของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน ในการประชุมผู้เป็นหุ้นส่วน เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ และได้จดทะเบียนสัญญาหุ้นส่วนแก้ไขเพิ่มเติม โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ แล้ว ผู้ถูกร้องยื่นพยานเอกสารและนำพยานบุคคลเข้าเบิกความยืนยัน

จากพยานหลักฐานรับฟังข้อเท็จจริงได้ว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการ ของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ก่อนเข้าดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ในวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้ กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘

๑๐. นายรัศมี ดันติสุนทร

ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดตาก ออกให้ ณ วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นเพียงหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชำนานู ในขณะที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้อง เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๔๓

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า นายจรัสศักดิ์ ลิ้มทรงพรต หุ้นส่วนผู้จัดการของห้างฯ ได้ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๒๕ มีผลทำให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชำนานู เลิกไป ตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๕๕ ประกอบมาตรา ๑๐๘๐ อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า นางบุญชู ลิ้มทรงพรต ผู้ชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชำนานู ได้ยื่นคำขอจดทะเบียนเลิกห้าง เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๓ ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้า ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ จึงถือว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้าม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ นอกจากนี้ การที่ผู้ถูกร้องเป็นเพียงหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนจำกัด ปิ่นชำนานู ไม่มีอำนาจบริหารหรือจัดการห้างแต่อย่างใด เป็นกรณีที่ไม่เข้าข่ายการพิจารณาว่าเป็นผู้ดำรง ตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ จึงถือว่า ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในฐานะที่จะกระทำการ อันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ ได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทั้งสิบคน คือ (๑) นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (๒) นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (๓) นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
อุตสาหกรรม (๔) คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (๕) นายพิเชษฐ
พันธุ์วิชาติกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง (๖) หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร รัฐมนตรี
ช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (๗) นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
คมนาคม (๘) นายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม (๙) นายวัฒนา
อัสวเหมม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และ (๑๐) นายรักษ์ ตันติสุนทร รัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงพาณิชย์ มิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ และความเป็นรัฐมนตรี
ของผู้ถูกร้องทั้งสิบคนดังกล่าว ไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง (๖)

นายผัน จันทรปาน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ